DE

FEBRIBUS CONTINUIS:

TENTAMEN

THEORETICO-PRACTICUM.

Seu nova *Febrium Hypotheſis Mechanica* adaucta ex principiis *BELLINI* conſtructa.

IN QUA

Non ſolum *Febrium* Antecedentia, Concomitantia & Conſequentia, dilucide explicantur, ſed etiam Juvantia & Lædentia in *Febribus* ſolvuntur, & tota fere Animalis *Oeconomia* enucleatur.

ET

Præcipue *METHODUS Curandi FEBRES* per *Cathartica* cum *Paregoricis*, a *Cl:* SYDENHAMIO primum uſurpata, non modo ſecundum hanc *Hypotheſin* expenditur & Ratione confirmatur, ſed ea etiam Experientia diuturna amplius exculta & adaucta traditur.

Authore *ANDREA BROUN.* M. D.

EDINBURGI,
Imprimebat *Jacobus Watſon*, in Vico *Wariſtonii.*
M. DC. XCV.

EX BIBL. UNIV. ABERD.

PRÆFATIO.

FRuſtra me quidem natum, atq; inutilem prorſus hujus mundi civem vixiſſe arbitrabar; niſi aliquid in humani generis ſolatium commune, in hac præſertim calamitoſa mortalium vita, proferre anniſus fuerim: In hunc igitur finem conamina mea de arduo hoc Febrium continuarum ſubjecto, nunc depromens; ea prius rationis lance trutinanda ſiſto, quam aut præcipiti credulitate amplectantur, aut neglectu, ſeu faſtu ſupercilioſo rejiciantur: Si parum ſolidi aut utilis præ ſe ferre videantur, venia ſaltem me dignum ſpero, qui publico inſerviendi gratia, æſtimationis propriæ jacturam facere periclitabar, ex malevolentiæ nimirum procella, quam mihi impendere conſpexeram; præſertim ſi, auſpice Numine, quid dignum, i. e. quid hominum æmulationem aut invidiam excitare aptum proferrem: Certum enim eſt, tanta detractorum & cavillatorum ſtridula turba ſcatere hanc noſtram Gentem, quod plurimæ modeſtiorum Noſtratium elucubrationes eruditæ, luceq; digniſſimæ, horum metu, intra privatos parietes magno mundi damno adhuc latent.

Licet ego Micam ſolum in publicum literaturæ Æ-tarium injicere compos ſim; periculum tamen quod ſubeam, hac mea in publicum benevolentia; Oblationem utut tenuem, pluris habendam uti ſpero efficiet: In hoc itaq; magno ſubjecto, quamvis nil magnum attulerim; ſi in magnis voluiſſe ſat eſt, quanto magis ego

ſaltem contumelia liberari, dignus ſiem, qui animo præterea magno intrepidoq; adverſus magna imminentia pericula, in magnis quid voluerim. Accipe igitur Lector humaniſſime *benevolo animo, ea quæ de hoc gravi & arduo* Febrium continuarum *ſubjecto, mihi tandem ſuggeſta fuerunt, dum ſub diuturna praxi, animi nervos ſtrenue intenderim, cogitationeſq; ardenter fixas habuerim; Eademq; fere quæ ante quadriennium lingua noſtra vulgari edideram, niſi quod majori nunc perſpicuitate perſtricta & explicata ſint.*

In quibus non modo novam & a communiter recepta opinione diverſam, verum Febrium ideam & curationem *illi plane contrariam & oppoſitam depinxi: Quorum receptionem eo fore difficiliorem autumo, quod* Medicos *plurimos graviſſimorum errorum certiſſime inſuper arguere videantur: Probus vero & ingenioſus opinione aut praxi nova, dummodo vera ac efficaci non offendetur;* Cavillatorum *quidem ac* irriſorum *& ejuſmodi* pecorum *dentes caninos non curo.*

Non hic aranearum telas *texui, neq;* Febrium ideam, effervescentiarum & fermentationum *fumis & fæculentiis turbatam, per* analogiam *mire coactam attuli; nec longe mutuata* ſalis, ſulphuris & Mercurii *combinationes & certamina, in fabulam placidam & amænam concinnavi.*

Verum omnia Syſtemeti *& legibus* Mechanicis *conſentanea, ex* moventi, *ſcilicet,* moto, mediis *ac* fine *conſtantia delineavi.*

Nemo etiam magis dubitet dari in corpore principium motus, *ſeu primum* impellens, *quam in eo etiam* motum *dari dubitaverit; niſi ſimul putet vel a nulla*

cauſa

cauſa *vel ex* cauſarum *in corpore* concatenatione *infinita*, motum *illum pendere*: *Cum vero utrumq; eſt abſurdiſſimum, neq; dari poteſt tertium, niſi* primum Impellens, *certitudine ergo* demonſtrationis *in corpore illud admittendum eſt.*

Quæq; hic compaginata, *ſi non omnimodam* ſoliditatem ac firmitatem *ſummam cuncta habeant, decoram ſaltem* ordinem *& venuſtatem*, proportionem *&* ſymmetriam *ut ſpero referant.*

Si ſingulæ igitur hujus ædificii columnæ (*quarum quædam ad ſuſtinendum, aliæ vero ad ornandum poſitæ*) *non ſint adeo* ſtabiles *ac* firmæ, *ſpero tamen ædificium non ruiturum, dummodo* columnæ *firmæ ad ſuſtinendum ſufficientes huic maneant, ſive plures & firmiores illi* baſes, *quam hujuſmodi ulli* ædificio *adhuc conſtructo, reſtent.*

Quantumvis mendoſum aut infirmum videatur jam allatum Schema, *id abunde penſari arbitror, ex* praxeos *illi annexæ ſoliditate & efficacia, quæ ſpem cauti ac prudentis* Medicantis *vix adhuc fefellit. Plerumq; etiam incantamenti inſtar,* Febres *ſuapte natura diuturnas & contumaces alſq; etiam* Metaſtaſi *cito terminat & medetur.* Theoriam *inſuper delineatam habes, quæ ni fallor ſi probe capiatur & intelligatur, lucem ſane non minimam* Manuductioni; *ac* Regimini *recto, (in caſibus præſertim dubiis) iſtiuſmodi utilitatis & efficaciæ* Praxeos *præbeat, ut ea rite adminiſtrata, multo certius & evidentius Curari poſſent* Febres continuæ *quam* Cortice Peruviano *Curari ſoleant* Intermittentes.

Si demum in hoc arduo ſubjecto per me Canalem *verioris aliquot* Eruditionis *rivulis, hominum mentes irrigen-*

gentur, aut ex me Face *purioris aliquot lucis radii ad intellectum in tanta obscuritate illuminandum, fulgeant, aut deniq; si per me* ramum, *solidioris consolationis fructus aliquot, de hoc calamitoso* subjecto, *in generis humani usum enascatur; Non mihi sit* Laus, *neq; sit quod ego* gloriar (*cum* Ego *uti* lutum, *in* manu figuli *fuerim,* Vas *ad* Honorem *aut* Dedecus *formari indifferens*) *sed* Patri & Fonti Luminum & Beneficentiæ *omnis sit* Laus & Gloria *in* Perpetuum. *Amen.*

DE FEBRIBUS CONTINUIS:

Tentamen THEORETICO-PRACTICUM.

QUemadmodum *Vita* Hominumq; *Sanitas*, cæteris quibuſlibet, hujus præſertim Mundi bonis, præcellunt; Ita ante reliqua etiam omnia expetenda, ardentiuſq; deſideranda ſunt. Inter omnes pariter artes & ſtudia, (neceſſitatibus quoq; Hominum ſublevandis humani ſcilicet ingenii inventa) vix omnino nulla eſt, quæ præ *Medicina*, *Sanandiq;* arte augeri coliq; exigit. Nullum etiam ea in arte latur *ſubjectum*, majore quam illud *Febrium Continuarum* enucleatione indigens, exactiuſve ſcrutinium depoſcens: Quod clare quidem pateat, modo *Febrium* naturam occultam, indolemq; latentem perpendamus. Sive *earum* latitudinem & extenſionem perluſtremus. *Febres* enim cum ſuis

Appendicibus, ultra dimidiam morborum partem quibus affliguntur Homines indubie complent: Sive *earum* periculoſam ac præcipitantem, qua Hominibus terrori ſunt invaſionem, circumſpectam habeamus. *Illæ* enim ſunt *Calamitates*, quæ *Eruptione ſubita*, ac *Conflagratione* tremenda, *Spem* ſimul noſtram & *Conſolationem* plerumq; intercipiunt & præripiunt. *Quæq*; propinquorum *Obitum*, & amicorum *Caſum* uti magis horrendum, ita ægrius ferendum, ac triſtiorem multo efficiunt. *Diuturnis* illæ etiam ac *Chronicis languoribus*, veluti invidentes; & *ſenectutem rugoſam* intempeſtive intercipientes; vires ſubito proſternendo, de formæ *Venuſtate*, ipſoq; Juventutis *Robore* celeriter ardoribus *ſuis* everſo, triumphant: *Incendio* etenim feroci, *ſtragem* miſeranda, ſæviter rabientes, diriſſimis ſuis effectis tum *Hominum animabus*, tum *fortunæ bonis*, longe plura damna, quam morbi chronici afferunt: *Mortales* quippe ex ſecuritatis *Amplexibus*, *Gremioq*; ſanitatis apparentis, hiſce *Flammis* inopinato prærepti: Per vallem miſerandi *Dilirii*, *ſtruporiſve tremendæ*, vel *Phreneſios rabidæ*, in umbrarum regionem confeſtim præcipitantur. *Vita* ſic *Procellis* veluti *Furibunda*, aut *Fulmine Tremendo* ſubito conſtrata, miſerandæ quidem *Ruinæ* effecta diriſſima cuncta habet; cum diſſolutio interim *Lenta*, opportunitatem præbeat præparationi, ac pacificationi, cum prægrandi illo *Monarcha*, cujus *Nuncii*

a

ac *Præco* Mors eſt; fœliciq; imo ac honorificæ *Deditioni*, occaſionem omnino opportunam dat.

II. Cumq; hæc inſuper omnia, ſub *Medici* ipſius *Præſidio* ac *Regimine* plerumq; tranſigantur: Ubi illius etiam auxilii inanis ſucceſſus, infœlix infauſtuſq; ut plurimum ſit: *Medicis*-ne igitur cordatis ac fidelibus incumbit, ardentius perquirere, hiſce num calamitatibus errores ſui, ſive in *agendo*, ſive *omittendo*, quantulumcunq; contribuant? De quo quidem nequit eſſe certus *Medicus* quamdiu harum *Febrium* indolem latentem prorſus ignorat.

III. Hæc, ut opinor, conſideratio a probo ingenioſoq; *Medico* ſerio penſitata, ad accuratiorem indolis harum *Febrium* inveſtigationem eum indubie impellet, ut *Remedia* nimirum certiora & fœliciora tandem depromat.

IV. Hiſce *Ego* rationibus percitus, poſt longam rei trutinationem, ſubjectiq; *Revolutionem* diuturnam, meam nunc de *Febribus* opinionem editurus. Non eſt quod *aliorum* ſententiis evertendis immorer: Cum omnium *Opiniones* præterquam illa *Bontekoi* (quæ cum noſtra quodam modo coincidit) ex noſtræ ſententiæ ſtabilimento, pari quidem paſſu corruerint.

V. Neq; in *Febrium ſpeciebus* ac *differentiis* enucleandis eſt quod hæream, Cum *Febres* omnes *continuæ*, gradu tantummodo differre mihi videntur: Cui etiam Sententiæ non parum ſuffragari

videtur ipſe *Clariſſimus Sydenhamius* cum dicit Pag. 68. *Sched. Monit. Cujus de malignitate (ſive nomen ſive notionem dixeris) opinionis inventio, humano generi longe ipſa Pulveris Pyrii lethalior fuit.*

VI. *Febres* licet *Continuas* gradu ſolum inter ſe differre, *Ego* opinor: *Symptomatum* tamen magna varietas eas omnino comitatur: Quorum *Ætiologia* in ſequentibus enucleanda, *Febrium identitatem* hanc *Specificam*, clarius forſan evincet.

VII. Quamvis *Febris Signum Pathognomonicum*, quod competat omni, habeat nullum: *Signum* tamen *Pathognomonicum* habet quod competat ſoli: Eſtq; illud *Pulſus frequens*: Ubi vero illud *Signum* deeſt, *Febris* tamen preſentia evincitur ex *Syndrome* ſive *Concurſu* cauſarum *Procatarticarum* prægreſſarum, & *Antecedentium* cauſarum quæ *Febrem* generare ſolent: Sive ex Concurſu *Concomitantium Symptomatum* & *Phænomenon* naturalium, quæ ex *Febrili* diſpoſitione, veluti radii, effluere ſolent.

VIII. Sicuti etiam horum præſentia & concurſus, *Febrem* adeſſe indicant: Ita certum quoq; eſt, *Eſſentiam* ſive *Cauſam Febris continentem*, latere inter *Cauſas* illas *Procatarticas* & *Antecedentes*, ex una parte, & *Phænomena* ex illa eſſentia irradiantia, ex altera: *Earum* igitur eventilatio; *Cauſarum* nempe *Procatarticarum*, & *Antecedentium*: *Concomitantium* ac *Symptomatum* ſeu *Phænomenon naturalium*; Enucleatio quoq; *Phænomenon Practicorum*; *Juvantium* nem-

nempe & *Lædentium*, lumen forſan aliquod obſcuro huic & caliginoſo ſubjecto, tandem adferet.

IX. Quibus ergo ſingulis, ſerio mecum & diu penſitatis; Opinor, *Febrium Naturam*, ſive *Eſſentiam* proprie conſiſtere in *Difficili* ac *Tardo*, *Sanguinis* & *Humorum* per totum corpus *Circuitu*; *Eoque*, ſive ex *Sanguinis* & *Humorum craſſitie*, vel ex *Canalium Obſtructione*, & *Coangustatione*, vel ex *utraq*; pendente; Quædam quoq; habente *Phænomena* immediate tardiorem hunc nimirum circuitum ſequentia; uti *Sitis*, *Inapetentia* & reliquarum *Functionum* conſternatio aut labefactatio; Quatenus debito Nutrimento & Refocillatione Functiones privantur: Alia vero habente *Phænomena* mediate pendentia, mediante, ſcilicet, *primi* in corpore *Impellentis* conamine ac impetu fruſtraneo, *Circuitum* redintegrare molientis: Quæq; excitantur ex *Impreſſionibus* ab immediatis effectis in *Impellens* factis: Uti *Calores*, *Rigores*, *Anxietates*, *Dolores*, *Pulſus frequentia*, & reliqui quilibet *Orgaſmi*.

X. Ad explicandum hanc *Febrium Ideam*, illiuſque *Cardinem*, difficilem, ſcilicet, *Tardumq*; *Sanguinis* & *Humorum Circuitum*; *Febrium* cauſæ *Procatarticæ* & *Externæ*, quatenus ordine *Naturæ* primæ, ita in campum primum ſunt deducendæ & eventilandæ: Ut videamus quatenus noſtræ *Hypotheſi* enucleatæ faveant.

XI. *Cau-*

XI. *Cauſæ* igitur illæ *Externæ* ſunt, *Errores* circa *Sex res non naturales* (vulgo nuncupatas) *Aerem* nempe *Alimentum*, *Somnum* & *Vigilias*, *Motum* & *Quietem*, *Excreta* & *Retenta*, & *Animi Pathemata*: Quarum *Errores* omnium conſenſu *Febres* generare ſolent: Notum quoq; eſt, hos *Errores* generare, ac pedetentim accumulare *Cruditates* & *Viſcoſitates*; quæ in *Antecedentem* ceu *Potentialem* alicujus morbi cauſam reponuntur. Hæcq; *Cauſa Antecedens*, nunc *Gradatim*; nunc vero ex ſubito aliquo graviq; Errore, huic aut illi morbo favente, *Raptim*; in morbi *Cauſam Continentem*, id eſt, in illius *Eſſentiam*, formatur: Atq; ita plerumq; etiam *Febris* producitur.

XII. Inter omnes *Errores* circa has res non *Naturales*, ſicut *Perſpirationis* læſio videtur aliis longe frequentior; ita etiam manifeſtior *Febrium* quoq; *Cauſa* videtur eſſe. Sed ut intelligamus quomodo id fiat, *Perſpirationis Natura* ac *Ordo*, neceſſario eſt prius indaganda; quiq; dein ſint effectus *Perſpirationis* ſuppreſſionem apti nati immediate conſequi; & quatenus demum *Tardo* huic & *Difficili*, *Sanguinis* & *Humorum circuitui* hi effectus conferant.

XIII. Cum igitur ut dictum, *Errores* circa *Has res fomitem morbificum* neceſſario accumulant: Cumque *Hominis* ſimul *Vita* miſera ſane & infirma, variis implicata ſit anguſtiis, quibus modum ac menſuram tranſgredi cogitur, circa *Harum* ideoq; *Rerum*

rum uſum, in defectum aut exceſſum plerumq; rapitur, unde *Vitam* profecto miſeriis refertam Homo duceret; niſi *Architectus* ille *Benignus* ac *Miſericors*; tum *Providentiam* ſummam ac *Artem*; tum *Miſericordiam* & *Beneficentiam* immenſam demonſtrando: Hæc noſtra condidiſſet corpora, *Excretoriorum Canalium* multiplicitate maxime Commoda & Communita: Ad *Colluviem* ex *harum rerum abuſu* accumulatam ſecure eliminandam: Unde Incommoda exinde naſcentia facile curarentur: Idq; non ſolum per *Inteſtina* & *Veſicam* obvia hæc & patentia *Excretoria*: Sed alio quidem occulto & obſcuro modo, non minus tamen menti & rationi certo: *Perſpiratione*, ſcilicet, *Inſenſibili*, per *Cutis Poros* tranſeunte: Quæ in tantam *Molem* exurgit, ut reliqua *Senſibilia excreta* duplo-plus ſuperet: Videturq; *Tertiæ* & *ultimæ Concoctionis* recrementum.

XIV. Mirabile quoq; hoc *Naturæ* opus, & *Creatoris* exinde *Sapientia* & *Bonitas* erga Homines, tam certa & evidens non facta eſſet: Atq; ita *Hominum* ignorantia, eorum gratitudinem & admirationem prorſus excluſiſſet & intercepiſſet: Niſi *Ingenioſiſſimus Sanctorius a Sanctorio, Patavinus* ille quondam *Profeſſor*, divino afflatu, ſolide demonſtraſſet realitatem, neceſſitatem & menſuram hujus *Perſpirationis Inſenſibilis*: Qui etiam *Canones* & *Regulas* ad illius moderationem luculenter tradidit. Et licet e-

lapſi

lapsi sint quadraginta anni, ex quo *Sanctorius* scripsit, tam ignavi & socordes fuere tamen *Mortales*, & sui & suorum obliti; ut non solum non auxerint, & excoluerint hanc illius *Doctrinam*, ad *Medicinam*, ut opinor, plus omnibus aliis mediis *Preservativis* & *Curativis* conferentem: Verum etiam (quantum novi) neglexerint, ex illius celeberrimo & fructuoso *Invento* beneficium ullum aut fructum captare: Præterquam modicum illud quod *Bellinus* atq; *Etmullerus* in suis operibus de eo observarunt.

XV. Accuratissimus porro ille *Sanctorius*, hanc suam *Doctrinam*, *Lance* & sensibus, Triginta supra annorum experientia probatam, nobis tradit.

XVI. Cuivis jam rem serio pensitanti obvium erit, hanc copiosam, verum subtilem ac insensilem *Evacuationem*, Quæ sensum & observationem nostram plerumq; effugit, sæpissime ideoq; vitiari & supprimi: Unde certum est morbificam fomitem copiosam, exinde accumulari: Quæ in morbi *Causam Continentem*, sive *Immediatam* facile exaltetur. Sagacissimus igitur ille *Author*, ex *Statica Experientia* observat, *Morborum* adventum & imminentiam, certius & tempestivius ex *Perspirationis* observatione, quam ex actionum læsionibus prævideri. *Aphoris.* 42. § 1.

XVII. Ad clarius jam illustrandum, qui *Perspiratio Læsa* sit causa difficilis hujus *Sanguinis* & *Humorum* motus, quem *Febrium* causam *Continentem*

tem facimus, Obſervandum primum eſt, Quibus Veſtigiis *Perſpiratio* hæc incedat: Quæq; ſimul ſint requiſita *ad eam feliciter* perficiendam: Notandum dein, quæ *eam* lædant: Ut exinde capiamus quem *effectum* immediatum *Perſpirationis* ſuppreſſio ſortiatur: Atq; ſic ex latebris ſuis conditam hanc *Febrium cauſam continentem* depromere tentemus.

XVIII. Quod primum attinet, Quo, ſcilicet, Pede, *Perſpiratio inſenſilis* progrediatur. Reſpondeo, probabile eſſe, *Perſpirationem* in hunc modum perfici, cum, nimirum, *Aer* in *pulmonum* diſtenſorum cavitatem inſpiratione detruditur; certum eſt, *Pulmonum veſiculas* in extremis *Bronchiorum ramis* conſitas, hoc *Aere* quoq; impleri. Atq; etiam certum eſt, hunc *Aerem* in *veſiculis* contentum *pulmonum* calore inſuper plurimum rarefieri: Cumq; harum *veſicularum* ſtructura ſit, ex cavitate ampla, cum ſtricto orificio, manifeſtum quoq; eſt, in exſpiratione & *Pulmonum* contractione, *veſicularum* orificia non ſolum contrahi & claudi; ſed neceſſe præterea eſt, *Aerem* intra has veſiculas valde etiam comprimi: *Cujus* quidem *compreſſione*, ejuſq; inſuper *rarefactione*, probabile eſt, hunc *Aerem* incluſum, viam ſibi aperire per harum *veſicularum poros*, in *ramos capillares vaſorum Pulmonalium*, ubiq; circa has veſiculas diſſeminatos.

XIX. Atq; hoc nemini dubium ſit, quippe nullus hic pateat ſenſibus aditus, ex *Bronchiorum veſiculis* in hæc *vaſa pulmonalia*, cum omnibus notum ſit, pariles dari *meatus conditi* in *Inteſtinis* ad *vaſa*

lactea; per quos tranſcolatur *Chilus*: Ubi ſimul certum eſt, ſimili quoq; *Inteſtinorum* compreſſione, ex *Abdominis*, nempe, & *Diaphragmatis* motu reciproco, *Chilum* per *ductus* cæcos, ad *vaſa lactea* propelli: Quo etiam motu per *ductum Thoracicum* in *ſanguinem* uſq; premitur: Cui etiam ſententiæ de tranſitu *Aeris* per *Pulmones* ſuffragatur *Experimentum Suammerdamii* a *Sylvio* Diſputatione VII. Theſ. 86. memoratum hiſce verbis. *Aliud inſuper obſervavit ac mihi demonſtravit eadem occaſione* Suammerdamius, *lente diuq; in pulmones adhuc calentes preſſum, ex dicto ventriculo* Aerem *tranſire tandem in* Arteriam, Venamq; Pulmonalem *hinc & in utrumq; cordis ventriculum: Unde arguitur*, Aſperæ Arteriæ *cum dictis vaſis communio, tum ad inſpirati* Aeris *partem in vaſa admittendam; tum viciſſim ad halitus ex vaſis cum* Aere *expirato emittendos.*

XX. Hic itaq; *Aer* in vaſa *Pulmonalia* irreptus, *Pulmonum* reciproca expanſione & contractione, non ſolum cum *Sanguine* verſus majores *vaſorum* truncos pellitur, (cui motui *vaſorum* ſtructura maxime confert, facilis enim fit motus, ex cavitate anguſta in ampliorem) Verum etiam in hoc itinere, agitatione continua, ita intime commiſcetur cum *Sanguine Aer*, ut perfectionem ac complementum totum hoc modo *Sanguis* adipiſcatur: Uti apparet ex ſanguine in vena *pulmonali* ad Cor rediunte: Qui colore florido, conſiſtentiaq; ſpumoſa, a *Sanguine* arterioſo nil differt. *Aeris* præterea intima cum Sanguine *arterioſo* commiſtio, pateat per *Experimentum* illud *Maioi*, pag. 144. *Qui Sanguinem venoſum* in *Antlia*

pneu-

pneumatica immittens, *Aerem* Exantlantlando, parvam ſolumodo invenit *Sanguinis ebullitionem:* Sed *Sanguinem arterialem* immittendo, exhauſto *Aere*, magnam *Sanguinis* expanſionem ac ebullitionem vidit. Quod quidem ratione copioſi Aeris in *Sanguine arterioſo* contenti, accidit: Qui nimirum pro ratione minutæ vis elaſticæ ambientis *Aeris*, ſe expandens, *Sanguinem* in quo inviſcatur, etiam dilatavit. *Aeris* inſuper ingreſſus, & cum *Sanguine* mixtura, ex eo quoq; patet, quod corporis ſuperficies & extrema, *motu vehementi* tumeſcere ſolent: Tum enim *Reſpiratio* vehementior, ac frequentior eſt; unde major *Aeris* quantitas in *Pulmones* fertur, cujus magna portio ad partes carnoſas delata, eas tumefacit & inflat: Quæ etiam *Aeris* copia, generandis ſpiritibus materiam ſupplet; ad motum in vehementi corporis motu continuandum; veluti obſervatur a *Majoo* Pag. 307. "*Unde jumentis muſculos fere omnes per in-*
" *tegrum diem exercentibus, materiæ explosivæ penus,*
" *pro tanto labore ſufficiens, derivatur; cui nempe ſup-*
" *plendo, tota Sanguinis maſſa, non valet, eidem ſuppe-*
" *ditando* Aer, *fons ille liberior abunde ſufficit.*

XXI. Ex prædicta etiam *Hypotheſi*, ingreſſus, *Aeris* in corpus ſolvitur clare illud *Phænomenon*, cur ex applicatione *Cucurbitalarum* caro elevetur: *Aer* quippe intra corporis partem cui *Cucurbitula* applicatur expanditur, & dilatatur; ob *Aeris* intra *Cucurbitulam* rarefacti reſiſtentiam minorem: Atq; ita carnem ſecum attollit & dilatat: *Aeris* demum aptitudo ad *Perſpirationem* promovendam, ex eo clare evincitur: quod *particulæ perſpirabiles, Aeris* parti-

culis implicatæ, maxime rarefiunt & volatiſantur: *Aeriſq;* inſuper activitate facilius protruduntur ac eliminantur; Veluti obſervat *Helmontius Tract.* de *Blaſ. Human.* "*Solus calor ad Sanguinis recrementa* "*eliminandum non ſufficit.* Atq; uti ſimiliter obſervat *Boylleus, in origine formarum.* "*Aqua limpida centies* "*rediſtillata, poſt ſe relinquit recrementum aliquod ſeu* "*caput mortuum, ignis operationem eludens.* Ad propellendum itaq; *perſpirabile* illud, præter corporis noſtri calorem, aliud quid *Volatiliſans* & activitate præditum requiritur, qualis eſt *Aer.* Nam ut *Helmontius* & *Tachenius* obſervant, Lignum in *Aere* libero putreſcens, nihil aut parum ſalis fixi præbet: Herbæ etiam aridæ, hoc ſale minus abundant, quam vireſcentes: Ex eo quod *Aer* ſit *ſalis fixi* menſtruum, ad eum extrahendum idoneum. Probabile etiam eſt, *Aerem*, omnem in corpore noſtro *ſalem* noxium, diſſolvere & abſorbere.

XXII. Ex dictis facile recolligere eſt, *Perſpirationem inſenſilem* nihil aliud eſſe, quam *Noxia Salina* & *Coagulantia* ultimæ *Concoctionis Recrementa*, ab *Aeris particulis* abſorpta, & cum iis per Poros evolantia.

XXIII. Jam ſequuntur ea, quæ ad *Perſpirationem* debite perficiendam requiruntur: Quorum uno vel pluribus deficientibus, ſequitur plerumq; *læſa perſpiratio.* Ad *Perſpirationem* igitur fœliciter perficiendam, (præter *Reſpirationis motum, Pulmonumq;* *Craſin* integram, atq; *Cordis* & *Arteriarum* motum vegetum, quæ ſunt inſtrumenta) requiritur primo *Aeris* aptitudo, illius ſcilicet *Tenuitas* & *Puritas* debita. 2*do.* Materiæ perſpirabilis apitudo.

XXIV. Quod

XXIV. Quod *Aeris* tenuitatem aut rarefactionem attinet, certum eſt *Aerem* nimium attenuatum uti poſt exantlationem in *Antlia pneumatica* repetitur, Animalis vitæ nequaquam inſervire, & non ſolum *Perſpirationi* ineptum, ſed æq; etiam cito in eo Animal mori, ac ſi laqueo ſtrangularetur; hujus quoq; *Phænomeni* hæc videtur eſſe Cauſa, quod *Aer* nimium rarefactus inſpiratus, ulterius rarefieri nequit, in quantum perficiendis *Oeconomiæ* functionibus debetur: *Elater* enim *Aeris* nimium rarefacti ita debilitatur, ut *veſicularum* Poros penetrando non ſufficiat: Atq; ita *Sanguis arterioſus*, *Aereis* particulis *Elaſticis* & *Volatiliſantibus* deſtitutus, ſtatim ſubſidit; *Sanguiniſq;* *venoſi* particulis *Aereis* ſpoliati, genium ſolumodo ac naturam refert: Unde ſequitur Animal ex inſpiratione *Aeris* non ſatis denſi & opimi, quadam veluti fame confici: Atq; id non minus certo, multo vero citius, quam ſi vento pro cibo paſceretur.

XXV. Quod *Aeris* puritatem ſpectat, certum eſt in *Aere* puro & ſereno degentes melius *perſpirare*: *Aer* quippe fuliginoſus aliiſq; particulis jam ſatur, particulas *perſpirabiles* ita facile abſorbere nequit, ac *Aer purus* & *jejunus*. Hac quoq; de cauſa *Aer nebuloſus*, *paludoſus*, imo & *nocturnus* non tam noxam corpori infert, ut ambiens, atq; ita Poros afficere, aut obturare aptus? quam uti inſpiratus *Perſpirationis progreſſui* ineptus: Certum paiter eſt, hæc omnia effecta quæ *frigori* ſuſcepto vulgo attribuuntur, non tam ex *ambientis*

Ener-

Energia pendere, quam ex inſpirati *Aeris ineptitudine*; aut ſaltem ex utriuſq; complicatione, oriri.

XXVI. *Aeris puritati* vicinum eſt illius quoq; frigus, quod *Perſpirationi* inſervire creditur, ex eo, quod *Aer frigidus* ſit plerumq; etiam denſus & purus; Maximæ igitur ut *Rarefactionis* capax; ita *Sanguinem* & *Humores exagitare valens*; eos valde ideo volatiſat *Perſpirationiq;* maxime præparat: Talis etiam *Aer* ut ambiens *Perſpirationi* in corporibus robuſtis quoq; favet: Quatenus *Pororum* nempe ac *Fibrarum tonum* reborat ac firmat: Secundum *Sanctorium* in *Medicina Statica.* § 2. Aphoriſ. 7.

XXVII. Procul etiam dubio eſt quod *Caloris* & *Frigoris* viciſſitudines, *Perſpirationi* magis inſerviunt, quam alterutra qualitas ſemper durans: *Noctium* itaq; & *Dierum*, *Anniq;* tempeſtatum *ſucceſſiones*: *Locorum* pariter & *Climatum* mutationes: Imo & *Animi affectuum alterationes*, uti exiſtimat quoq; *Sanctorius*, *Perſpirationi* eliminandæ optime ſubſerviunt: Tum itaq; ad ſanitatem conſervandam, tum ad morbos depellendos, ea omnia reſpective efficacia ſunt: Reciprocationes enim alternæ rarefactionis & condenſationis *Aeris* ambientis, ſemper comitantur has *Viciſſitudines*, (excepta illa animi *Pathematum*) unde *Aer* cum *Sanguine* & *Humoribus* intimius permiſtus, viciſſim dilatatur & conſtringitur: Qui eadem opera, ſuccos & humores malaciſſando & ſubigendo, viſcidos & tenaces humores mire attenuare & volatiliſare ſolet.

XXVIII. Ex *Aeris* etiam vitiati fonte, *morborum Epidemicorum* longe lateq; graſſantium cauſa, omnino

nino deducenda est: Hi enim *Morbi* causam æq; latam & communem ac ipsi sunt, necessario agnoscant: Qualis est solummodo *Aer*, omnium corpora, scilicet, intime pervadens: Qui in *Epidemica constitutione* particulis *coagulantibus*, aut ad *Perspirationem* debite perficiendam omnino ineptis scatens; *Crassitiei* & *Viscositatis* gradum *Sanguini* & *Humoribus inducit*: Lævissimus enim *Viscositatis* gradus sanguinis motus traditatem inducere valet. A *Cardano* præterea observatur; Homines *coagulantis* cujusdam *Aeris* afflatu, in rigidas statuas commutatos fuisse: In subterraneis etiam *Cavernis*, *Aer* quandoq; ita *malignus* & *deleterius* erumpit, ut confestim Homines enecet. Atq; nihil aliud *Pestis* videtur esse, quam *Coagulationis* intensior gradus, ab *Aere pestilenti* inspiratione *Sanguini* inductus: Unde veluti a *Febre* summi gradus, *Sanguinis circuitus* subito perimitur, ac *Oeconomia* in totum sternitur.

XXIX. Requisitum secundum ad *Perspirationem* fœliciter perficiendam, videtur *Materiæ perspirabilis* aptitudo; illius, scilicet, debita *Tenuitas* & *Sequacitas*: Quæ quidem conditio, partim ex integritate *Organorum* & *Functionum* ad concoctionem requisitorum, pendere videtur, partim vero ex *Alimentorum* assumptorum *qualitate* & *quantitate*; quorum *Errores* mediante *Perspirationis* læsione, *Febres* producere solent: De quibus consulendus est ipse *Sanctorius* in *Aphorismis Staticis*, § 3, 28, &c. Ubi asserit, læsam *Perspirationem*, ineptam *Ventriculi concoctionem*, plerumq; sequi.

XXX. Ter-

XXX. Tertia atq; ultima ad *Perſpirationem* conditio, videtur, *Pororum cutis* apertura, *Fibrarumq;* robur & *firmitas* debita: Ea itaq; omnia quæ *Poros* occludunt, aut firmitatem Fibrarumq; *tonum* enervant, *Perſpirationem* etiam lædunt; ſecundum *Sanctorium* §2.& alibi,uti hæc etiam,mediante *Perſpirationis læſione*, *Febres* generare ſolent.

XXXI. Sed obſervandum eſt, eas cauſas quæ *Perſpirationem* lædunt,ſingulas & ſeorſum, effectum rarius producere; *Complicatas* vero & *Conjunctas*, *Perſpirationem* certius ſupprimere: Atq; ex eo fit, quod una eademq; cauſa, *Perſpirationem* vel adjuvare, vel lædere poſſit; prout aliis complicata,aut conjuncta eſt: De quo conſule *Sanctorium* in *Medicina Statica.*

XXXII. Notandum porro eſt, quod ſicuti omnes hæ *cauſæ Perſpirationem* lædentes, *Febres* quoq; producere valeant; ita ad hunc modum *Febres* fieri opinor. Probabile quidem eſt, *Materiam* hanc *Perſpirationis* retentam, circa vaſorum Capillarium fines accumulari,ſive inter *Arterias* & *Venas* ſtagnari & condenſari;quæ materia perſpirabilis condenſata, ſi non ſudore extrudatur,uti quandoq; ſolet,tum tanquam Excrementitia,Spiritibuſq;imbui,ac corpori aſſimilari inepta,in *Viſcoſitatem*, quandamq; tanquam *Purulentiam* degenerat.Cumq; hæc materia,inter *Fibras* in confinio venarum ſita ſit,*mole* ſua & *acredine*, *Fibras* irritat ac rodit: Quæ eam in *Venas* conſtringunt,& *Sanguini* refluenti deniq; immiſcetur.Ubi non ſolum *Sanguinis ſerum viſcoſitate* inficit: Verum illius etiam *Particulas* ſive *Globulos* vitiat: Eorum nempe

mag-

magnitudinem, ſive augendo, ſive *figuram* eorum *ſphæricam*, aut *angulis*, aut *ſcabritie* deformando. Certiſſimum enim eſt, ex innumeris *globulis*, in *ſero tenui* & *limpido* natantibus, *Sanguinem* naturaliter conflari: Ut per *Microſcopium* obſervatur a *Lœwenhoekio*: Maxime etiam probabile eſt, hos *globulos* ex ſua natura debere eſſe hujuſce *molis*, *numeri* & *figuræ*: Atq; etiam *ſerum* hujuſce eſſe *quantitatis* & *tenuitatis*, quæ motum *Sanguinis* per *Canaliculos* anguſtos, inter *Arterias* & *Venas*, maxime facilitare valeat: Cui motui *Globulorum figura ſphærica*, ac *ſuperficies polita*, maxime quidem commoda eſt.

XXXIII. Cum igitur uti dictum, *Materia perſpirabilis* retenta, tum ſerum viſcoſitate, tum *Globulos ſcabritie*, aut aliter in *figura* aut *mole* vitiare poſſit; Ita demum certiſſimum eſt, hæc *Globulorum*, ſive *Seri* vitia, *Sanguinis circuitum* inter *Arterias* & *Venas*, *tardiorem* & *difficiliorem* omnimodo efficere.

XXXIV. Quodq; hæc *Seri*, *Globulorumq*; *Sanguinis* vitia, non gratis aſſerantur, patet ex obſervatione *Sanguinis* febricitantium per *Microſcopium*: *Sanguinis* enim *Globuli* tum *magnitudine* tum *numero* clare quandoq; apparent vitiati; cum *majores*, ſcilicet, aut *plures* debito, *i. e.* quam in ſanis ſolent eſſe, cernuntur; tum *ſcabritie*, cum plures *conglomerati*, ſcilicet, cohærentes apparent. Sparſim enim in *ſero* vagare debent, & *ſeri viſcoſitas*, quandoq; nudis oculis, imo & tactu cerni poſſit.

XXXV. Et quamvis ſingula hæc *Sanguinis* vitia, ſeorſim illius *circuitus difficultatem* quodammodo efficiant: Complicatio tamen, horumq; *vitiorum* in-

geminatio, *Sanguinis tarditatem,* mali quoq; contumaciam mire augent.

XXXVI. Quodq; *Febris proſapia* in hunc modum fiat, veriſimilius videtur, cum *Sanctorii* quippe ſententia probe conveniat; qui in 1*ma. Sect. Med. Stat.* aſſerit, *perſpirabile* retentum nec Natura nec Febre ſuperveniente eliminatum, ſtatim in *malignam* tranſire *Febrem: Febrem* intellige ex *Obſtructionibus* contumacioribus pendentem. In *Aphoriſmate* etiam ſequente dicit, in *Febribus* in pejus ruitur, ſi præpoſtera medicamentorem applicatione *Perſpiratio* impediatur.

XXXVII. Ex *Perſpiratione* igitur ſolum retenta, primus *Febris* gradus ſive levior illius *Scæna* pendere videtur: Quæ periculo plerumq; vacat, niſi *Medicantium* officioſitate præpoſtera & temeraria urgeatur: Aut niſi in corpore, ſuccis copioſis & *crudis,* in *primis* viis referto, accidat: Hæc enim humorum colluvies, mali fomes plerumq; fit: Ea quidem in *maſſam Sanguinis* continuo tranſlata, *Morbi* tum *Contumaciam* tum *Periculum* auget.

XXXVIII. Cruda inſuper hæc *Materies* nihil aliud eſt, quam *Craſſa,* imperfectæ & perfunctoriæ *Digeſtionis Ventriculi,* aliorumq; viſcerum, *recrementa viſcoſa.*

XXXIX. Inquiſitio igitur in modum ac methodum *Digeſtionis* perfectæ, nobis certo indigitabit, in quo *Digeſtio imperfecta* vere conſiſtat; quiſve ſit *Humorum* male ac inepte digeſtorum ſtatus: Et qui prædicto *Sanguinis motui difficili* ſeu *tardo,* prædicti *Humores* & *Recrementa* conferant.

XL. Hanc

XL. Illam igitur prætereundo ſententiam, quæ in *fermentatione Ventriculi digeſtionem* ponit (hac digeſtione fœlicius ſemper peracta, abſq; *eventilatione* & *quiete*, abſolute ad *fermentationem* requiſitis:) magis quidem *Naturæ* & *Rationi* conſentaneum opinor, hanc *Ventriculi* actionem *Mechanice* explicari, eamq; in *attenuatione* quadam alimentorum, & in *Chilum tritura* conſiſtere: In hunc ſcilicet modum: Primo enim certum eſt, *Ventriculum* contentum amplectendo *Alimentum*, arctius in illud corrugari, & contrahi: Dein æq; certum eſt *Alimentum* inibi, *motu* reciproco & continuo, revolvi & agitari: *Motu* ſcilicet *Diaphragmatis* illud deprimente, & *Abdominis* illud viciſſim reprimente: Qui *motus* talem in *Alimentum* effectum maturantem & malaciſſantem ſortiri videntur, qualem in *prunum*, aut ſimilem aliquem fructum motus ſive manus revolutio producere ſolet: Atq; ita *Alimenti* partes *mutua attritione* in *Chilum* maturantur & malaciſſantur.

XLI. Quantum huic inſuper operationi conferat, in *Alimentum* ſtricta *Ventriculi contractio*, patet ex conſideratione experimenti Vaſis *digeſtorii Papiniani*, in quo oſſa in pulpam liquantur & attenuantur; Idq; nullo alio artificio, quam *Vaſe* digeſtorio ita fabricaro, ut undiq; liquorem contentum, dum concoquitur arcte amplectatur: Hac enim ſtricta contenti liquoris coarctatione, *particulæ* illæ ſummæ agiles, quæq; in vulgari coctione in auras erumpere ſolent, inviſcantur & incarcerantur: Motuq; quaquaverſum ferociter agitatæ, in *materiam* ſoli-

dam & reſiſtentem impingentes, eam ita atterunt, ut oſſa in gelatinam exinde convertantur.

XLII. Ex quo *Experimento* non modo patet, quantum huic *Ventriculi* actioni promovendæ illius contractio conferat; Verum etiam quantum *digeſtioni* quoq; contribuat, quorundam *liquorum*, ſpiritibus impregnatorum ex *Ventriculi* glandulis infuſio: Quæ tum ad *Alimenti* macerationem, cum ad illius attritionem conducunt. Hiſce etenim liquoribus non ſolum maceratur *Alimentum*, & attritioni præparatur; Verum a *Spiritibus* inibi etiam contentis, ac in *Ventriculo* arcte amplexis & incluſis, indubie æque perficitur inteſtinus ille *Alimentorum motus*, ea atterens & digerens, ac ab iiſdem ſpiritibus, ſtupendi illi Muſculorum *motus*, ab eorum elaſticitate provenientes.

XLIII. Unde clare pateat qui fit, ut ii, qui intenſo officiuntur mœrore, aut ſimili paſſione immodica, ex quo *Spiritus* vel non generantur, vel alio divertuntur, inepte prorſus digerant, & gravitatem circa *Ventriculum* patiantur: *Ægri* etiam *Apoplectici* duplo-plus *Alimenti* comedunt, & digerunt, quam cum ſani: Hac maxime de cauſa, *Spirituum* quippe *Animalium* influxus in reliquum corpus & membra impeditus, in *Par vagum*, *Nervoſq*; *Intercoſtales*, in *Ventriculum* & *Inteſtina* terminantes liberius fertur, Quorum viſcerum incolumitati diutius *Natura* incumbit: Hæc itaq; *viſcera*, *ſpiritibus* uberius irrigata, munere ſuo vegetius perfungunt: De quo vide *Brunerum de uſu pancreatis & lymphæ.*

XLIV. Huic

XLIV. Huic quoq; *Digeſtioni* non parum confert, ut opinor, *Alimentorum* etiam in ore, *commaſticatio* eorumq; cum *Aere* & *Saliva* commixtio: Quæ quidem *Concoctionis* rudimentum,& *Rarefactionis* initium *Alimentis* indubie ſunt: Qua de cauſa *veſica Aeria* quæ in *Piſcibus* ſemper eſt turgida, *Canalem* in *Ventriculum* terminantem habet; ut obſervatur a *Nidenhamio.*

XLV. Ex jam dictis clare conſtet, has *Eructationes* quæ in *Apepſia* & inepta *Ventriculi digeſtione* ſæpe contingunt, ſecundum dictam *Hypotheſin* commode explicari; *Particulæ* quippe hæ ſumme *agiles* & *volatiles*, quæq; *Ventriculo* incarceratæ & *Alimentis* inviſcatæ, motu quaquaverſum, *Alimentum* attenuare, & comminuere debent, *Particulæ* hæ inquam, *activæ*, ob *Ventriculi* laxitatem, ex *Alimentorum maſſa* erumpunt: Quantulacunq; enim vacuitas inter *Ventriculi* tunicam & *Alimenta*, hiſce particulis activis ex *Alimento* evolantibus, cito quidem receptaculum fit: Quæ quidem particulæ ab *Alimentis* eviſcatæ, & liberæ, *elaſticitate* ſua *Ventriculum* diſtendentes, & irritantes, perq; *Æſophagum* viam ſibi aperientes, in auras evolant. Quod obſervatur a *Sanctorio* in *Med. Stat.* § 3. ubi ait,quod cibi quantitas minor ſolito, nec *digeritur*, nec *perſpirat*; quia *Stomachus* minus ſolito ad amplectendum undiq; *Alimentum* contrahitur.

XLVI. Hac digreſſione facta, ad perfectæ *Digeſtionis* modum commonſtrandum: Inde plane ſequitur; *Indigeſtionem*, partes *Alimenti* craſſas immaturas ſive viſcoſas relinquere: Unde in *primis viis* hu-

mo-

morum congeries accumulatur, *Morbi* alicujus apta nata *fomes* fieri, præſertim *Febris*; quantacunque vero *cruditatum* harum portio, in *Sanguinem* tranſlata, cum vegetum & integrum agit *circuitum*, illius quidem *motui*, parum noxæ inferat. Illæ quoniam crudæ *particulæ*, vivido *Sanguinis motu* plerumq; ſubjugantur, & attenuantur, perq; *inſenſibilem Perſpirationem* eliminantur. In prædicto tamen caſu, ubi præfatam *difficilioris* circuitus *Sanguis* agit *ſcænam*, *Particulæ* illæ *craſſæ* & *viſcoſæ*, in *Sanguinem* tranſlatæ, ac *Seri viſciditatem* augentes, *Globorumq; Sanguinis* molem ac figuram vitiantes, in *capillaribus Venis obſtructiones*, itaq; & *Obices Sanguinis* motui contumaciores certe ponent: *Cruditatibus*, ſcilicet per *Venas lacteas* aſcendentibus, ex una parte, & *perſpirabili* retento ex altera; utroq; *Sanguinis circuitum* impediente, (quorum a tergo ſequuntur pleraq; illa *Phænomena* ex *primi impellentis* lucta ad motum redintegrandum oriunda) naſcitur *Febris*, eaq; ſummi quoq; gradus.

XLVII. Quod reliquas *cauſas Febrium procatarticas* attinet, probabile etiam eſt, *eas* hanc *Sanguinis viſcoſitatem* & *craſſitiem Febrium* cauſam *continentem* immediate quoq; inferre: Uti in vehementi *Corporis* atq; *Animi motu*, ubi tenues & aqueæ *Sanguinis* & *Humorum particulæ*, copioſius exhalantur; *Sanguis* exinde *craſſior* neceſſario relinquitur, motuiq; ineptior. A motu vero vehementiore animi, quomodo *Sanguis* quoq; craſſior evadat, clare & diſtincte explicat *Sanctorius* in *Med. Stat.* § 7.

XLVIII. Quo

XLVIII. Quod vero ad *Liquorum ardentium & Spirituoſiorum abuſum, Febrium* quoq; cauſam *procatarticam,* ſpectat: Cum clare quidem conſtat, *Vini ſpiritum Sanguinem* recenter elicitum ſtatim coagulare; nullum eſt igitur dubium quin horum *Liquorum* abuſus, quendam *coagulationis* gradum, in *Sanguine* intra corpus producere valeant.

XLIX. Jam quoad naturalia *Febrium Phænomena,* ac *Symptomata* eas concomitantia; qualia ſunt *Calor & Rigor, Pulſus frequens, Sitis, Dolores, Inquietudines, Anxietates, Diliria, Maculæ & Petechiæ,* &c. Ea omnia opinor nullo modo commodius ſolvi poſſe, quam eorum *Proſapiam,* ab hoc *difficili Sanguinis motu* derivando: Alia enim ſunt *Immediate,* alia vero *Mediate,* (*Mediante,* ſcilicet, *primi Impellentis* lucta & conamine, *motum* redintegrare molientis) naſcentia.

L. In limine igitur opinor, *cuivis* qui unquam *Febri* laboraverit hanc noſtram *Febrium Hypotheſin* obviam fore, modo recordatus fuerit, continuas & vehementes *Pulſationes,* quibus in *Capite, Dorſo, ſinguliſq; extremitatibus,* ipſe *Febricitans* affligebatur: quæ quidem *Pulſationes, difficilem* ac *tardum Sanguinis* per has partes *curſum* & *progreſſum,* clare indigitabant: *Sanguinis* enim pulſus, in obices vehementior, tum ſentitur, tum affligit: Cum in ſanitatis ſtatu nil tale ſentiatur; quia *Sanguis* tenuis, per *Canales* patentes, tunc placide tranat.

LI. Ad *Calorem* in *Febribus* ſecundum hanc *noſtram Hypotheſin,* explicandum: Animadvertendum, quod in *naturali* & *ſanitatis* ſtatu, *Calor* licet vegetior

tior ac vividior ſit, quam in ſtatu valetudinario, minus tamen ſentitur & affligit: In ſanitatis quippe ſtatu *Caloris radii* (num hi ſpirituum denſa ſint agmina, non eſt hic diſquirendum) in *Sanguine arterioſo*, in medio quidem ſatis *Diaphano*, per *meatus* ſat patentes, omnia verſus organa, habitumq; corporis, ad ea refocillandum, vegete ac lete fluunt: Ex quo influxu integre perfuncto, *vitæ fœlicitas*, *functionumq*; *integritas*, certe pendet: In *ſtatu* vero *morboſo*, *Febrium* præſertim *Calore*, hi *radii* per *medium craſſum* & obſcurum tranantes, qualis tunc *Sanguis arterioſus* eſt, inq; *capillarium vaſorum* oras, partim *obſtructas*, partim *ſcabritie* & *viſcoſitate* obſitas, impingentes: Hi, inquam, radii in tranſitu neceſſario refranguntur, & reflectuntur, & colliſiones plurimas ſubeunt. Probabile inſuper eſt, quod *radiorum Caloris modificationes*, in *tactus* ſenſum ſimilem plane effectum producant; quem pariles *radiorum Lucis* ac Viſus *modificationes* in *ſenſorium* ſuum producunt: Notum enim eſt, *diverſitatem*, aut *inæqualitatem medii*, per quod *radii viſivi* tranſeunt, ſive a quo refranguntur, aut *varietatem texturarum ſuperficiei*, a *qua radii* incidentes reflectuuntur, in *viſus* organo *imagines* imprimere, quibus objecta repræſentantur diverſimode figurata ab iiſdem, abſq; dictis *refractionibus* & *reflectionibus* repræſentatis: Non improbabile igitur videtur, *Caloris radios* per *medium* illud *craſſum* & *inequale Sanguinis* tranſeuntes, diverſimode *refrangi*: Atq; ita refracti, *Caloris ſenſorium* appropinquantes, id eſt, *Nervos* ubiq; per corporus diſperſos, inibi majorem ſolito *Caloris* ſenſum im-

imprimi. Aut ſi placeat per *reflectionem*, quod eodem redit, cum hi nempe *radii* per *Arteriarum truncos* ejaculati, in anguſtos *meatus ſcabritie* obſitos, ſive *obſtructos* incidunt, in *Nervos*, caloris ſenſorium, diverſimodi reflexi impingunt, atq; *impreſſionibus* vehementioribus eas afficiunt; quam cum latera *Vaſorum* placide tranant, perq; patentes *meatus* diſperſi, munus deſtinatum perfunguntur.

LII. Quod *Caloris intenſioris* ſenſus, pari fiat modo, ex hoc inſuper *Phænomeno* clarius conſtabit; cum ore, ſcilicet, patulo lente expiramus, manus tunc appoſita, ſenſu *Caloris* ab halitu afficitur. Si vero eadem expiratio ore contracto velocius fiat, *Frigoris* tum ſenſum imprimit: In priore quippe caſu, halitus *particulæ* non *directe* feruntur, ut in poſteriore caſu, ſed motu *tranſverſo* & *titubante*, *reflectioni* & *refractioni* quodam modo *æquipollente*, in *Tactus* ſenſorium *Caloris* ſenſum impingunt; cum eædem ipſæ *particulæ* directe fluentes *ſenſum* non *Caloris*, verum *frigoris*, manui imprimuunt. Atq; hoc *Phænomenon* halitus expirati, lucem aliquem, ut opinor, etiam adferet *Phænomeno* iſto *Rigoris*, in *Febribus* quoq; frequenti, qui ex *modificatione* quadam motus *ſpirituum* intra corpus, huic halitus *modificationi* quodammodo æquiparanti, pendere videtur.

LIII. Quod *ſitim* in *Febribus* attinet, Ea a *Calore* nullo modo producitur, uti vulgo creditur, ſed alius eſt potius rivulus ex eodem quidem fonte cum *Calore* ſcaturiens, ex *Sanguinis*, ſcilicet, & *humorum craſſitie*. Non eſt igitur *Calor*, qui *linguam*, *fauces*, *œſophagum*, &c. exſiccat; ſed eſt irrigationis harum

partium defectus: *Glandulæ* enim *lymphaticæ* & *salivales*, eadem pariter *obſtructione*, ex *Humorum craſſitie* affectæ, liquorem proprium a *Sanguine* vel non *ſecernunt*, vel eum ſecretum, in iſtas partes non excernunt.

LIV. *Phænomena* illa *dolorum* omnis generis, *Inquietudinum*, *Anxietatum*, ex eadem *obſtructionis* quoq; fonte, æq; facile ſolvi poſſe arbitror: Quia *Spiritus* ſive *Caloris radii*, ratione *medii craſſi* ſeu *meatuum coangustationis*, curſum ſibi deſtinatum peragere non valentes, quaquaverſum reſiliunt; atq; ita in *parte nervoſas*, ſenſu exquiſito præditas impingentes, *dolores* excitant; ac in quavis parte *Scænas* peragentes *Symptomata* illi competentia & congruentia excitant.

LV. Atq; in *Cerebro* pari fere modo *Dilirium* excitatur: Ille enim affectus ſolummodo videtur oriri ex *Spirituum* motu directo, *colliſionibus* & *refractionibus* perverſo, *imaginationem falſam*, & *concuſſam* imprimente: Pari fere modo, ut fit in *viſus* deceptione, cum remus in aqua fractus apparet; idq; propter *Radiorum viſus refractionem* & *diſtortionem*: ſimiliter probabile eſt *Spiritus* inter *Cerebrum*, vel *ſuccum* ſaltem *nervoſum* eorum vehiculum aut *medium*, genitos, ex *Sanguine* hoc *craſſo* & *inequali*, illorum in *Sanguine refractionum* & *diſtortionum* parente, talibus pariter *refractionibus* ac motus *depravationibus*, in *cerebro* eſſe obnoxios: Atq; exinde produci cuncta illa *Phænomena*, Cerebro & Nervis competentia.

LVI. Quod *Diliria* pari fere modo excitentur, clarum inſuper erit, ſi penſitemus familiare illud

Di-

Dilirium tactus, quod fit, *medio digito* ſupra indicem ejuſdem manus torto, atq; *digitorum apicibus globulum* aliquem palpando, non ſolum putares, ſed jurares te *duos globulos* tangere, nullatenus etiam niſi *occulis* ab errore, & dilirio liberaberis: Hujus quidem deluſionis ratio videtur eſſe a *Nervorum diſtortione*, quæ *Cerebro diſtortam* & depravatam objecti impreſſionem conſignat; veluti etiam hoc *Phænomenon* quodammodo refert deceptionem illam *viſus*, objectum per refractionem depravate repræſentantem; ita clare indicat *Dilirium* ſive *Imaginationem depravatam*, a *ſpecierum refractione* intra *Cerebrum* pendere.

LVII. Nullum, ut opinor, in *Febribus Phænomenon*, hanc noſtram *Hypotheſin* clarius firmabit, quam *Macularum* & *Petechiarum* eruptio: Hæ enim *Maculæ* vibices in cute ex ictu inflictos omnimodo referunt; pariterq; certum eſt, ex *Sanguine coagulante* in contuſis ac diſtortis *capillaribus*, hos vibices conflari: Qui durare ſolent, donec novus *Sanguis*, gradatim adveniens, Canales hoſce repurgaverit, ac reſarciverit, cutiſq; colorem debitum renovaverit. Eodem fere modo hæ *Maculæ* in *Febribus* oriri videntur; hac tamen differentia, quod in *Febribus Maculæ* ex *Canalium* contuſione non pendeant, verum ex *Sanguinis craſſitie* vaſa illa *capillaria* infarciente, cutemq; *rubore*, aut *livore* tingente: Eademq; omnino videtur differentia inter *Maculas* rubras & lividas, (gradu nempe ſolum differentes) quæ eſt inter eaſdem *Maculas*, ab externa cauſa pendentes: Gravior enim contuſio, *Livorem*, uti lævior ſolum-

modo ruborem, cuti inferre ſolet: In *Febribus* ſimiliter minor *coagulatio* ſive *obſtructio* rubras, major vero lividas *Maculas* generare poteſt.

LVIII. *Phænomenon* illud in *Febribus* maxime ſolitum, ac raro eas non concomitans *Pulſus*, ſcilicet, *frequens*, ſi ſecundum hanc *Hypotheſin* clarius ſolvi poſſit, tunc non ſolum eam firmabit, verum eorum ſententiam evertet, qui ex eo quod *Pulſus* in *Febribus* frequentius vibretur, *Sanguinem* ideoq; velocius circulari tuentur.

LIX. Ad *Phænomenon* igitur illud, *Pulſum* nempe frequentem, commode ſolvendum; animadvertendum eſt, Corpus humanum mirabilem ſane eſſe *Machinam*, atq; illud non ſolum, ſicut aliæ *Machinæ* ſolent, ſui motus, tam efficientem, quam finalem cauſam habere.

LX. Quemadmodum etiam in *Machinæ* alicujus ſtructura & ædificatione, *Cauſæ finalis* idea eſt in mente *Architecti* ante *cauſæ efficientes ideam*, indubie hoc efficiet *ideam* cauſæ *efficientis* motus in *Machina*, formari cum reſpectu ad *ideam* cauſæ finalis. In ſtructura pariter *Machinæ*, cauſæ efficientis motus conſtructio, ad finalis exigentiam indubie modulabitur, id eſt, ut motum fini debitum, ſuperatis impedimentis *Machinæ* debite aſſequatur; *Efficiens* ergo debet eſſe præditum *facultate* & *energia*, vim ſuam intendendi pro ratione impedimentorum quæ contingunt, ut *Machina* debitum ſuum, ſcilicet, aſſequatur finem, in quantum ſaltem *Mechaniſmi* ſtructura patiatur; uti in *Horologio* conſpicitur, cujus *Elater* ita adaptatur, ut vel intendi, vel remitti poſſit, pro

fine

fine nimirum ſui motus aſſequendo: Plus quam probabile inſuper eſt, tam in motu naturali, quam artificiali, ſolummodo *finem* eſſe, qui tum *efficientem* ponit, tum *eam* ad operationem excitat: Per hunc ergo *finem*, moderari ac regulari omnino debet illa *efficiens*, in intenſione, ſcilicet, ac remiſſione, prout cernitur, cum *Nautæ* aquam exantlant: Hic motus *Antliæq;* agitatio, pro ratione aquarum in navim irrumpentium, ſemper moderatur; magna undarum irruptio, ſtrenuam ac frequentem, minor vero irruptio moderatam *Exantlationem* ſolum requirit. Pari fere modo, opinor, fieri in *Pulſu Cordis* atq; *Arteriarum*, qui cum ſint cauſa efficiens motus *Sanguinis*(neq; inepte comparantur *Antliæ*) illorum enim motuum finis eſt, *Sanguinis* deſtributio pro nutrimento totius corporis, idq; pro exigentia ſolum *cauſæ finalis*, id eſt, ratione tantum diſpendii, pro illius enim ratione, *æconomia animalis* reparari ſolum exigit: Corpora quippe noſtra, continuo fluxu conſtant (quod iis omnem conſtantiam denegare videtur) partibus, ſcilicet, novis, in veterum deperditarum locum continuo ſuppeditatis: Veluti in flumine, quod nihil ſane *Identitium* niſi Canalem habet.

LXI. Hæc igitur *Oeconomiæ* motus cauſa finalis, efficientem poſcere videtur, (num hæc efficiens vocetur *Archeus*, vel *Spiritus animales* &c. non eſt hic diſputandum, certum tamen eſt tale quid ſeu primum impellens in corpore dari) quæ aptitudine ſit prædita, non ſolum ad hunc motum continuandum, verum etiam ad eum pro ratione exigentiæ *finalis* incitandum; veluti quando quælibet circuitus *San-*

gui-

guinis remora intervenit, ad hanc ſuperandam, neceſſe eſt, *efficientem* motus *cauſam* proportionaliter intendi ad ſuperandam nimirum iſtam remoram, finemq; motus aſſequendum, in quantum ſaltem (ut dictum) *Mechaniſmi* compages capere poteſt. *Si* enim aliter eſſet, quodvis impedimentum, æqualis etiam *momenti* aut *reſiſtentiæ*, moderato & ſolito *Sanguinis curſui* interpoſitum, ejus ſtatim motum perimeret: Atq; etiam in *Fluvio*, quædam eſt hujus *facultatis* ſimilitudo, ex alio quamvis principio efficiente, parem tamen propter *finem:* Quælibet enim impedimenta obiceſve, ad *fluvii* curſum impediendum appoſita, gravitate aquarum cito ſuperantur: Si enim aliter fuerit, læve aliquod impedimentum æqualis momenti aut reſiſtentiæ ſolito *fluminis* curſui, aut forte aut conſilio appoſitum, *fluvii* ſtatim curſum intercideret, magno humani generis incommodo, nec minore fabricæ mundi vitio.

LXII. Cum itaq; ad *Oeconomiæ animalis* reparationem, tum tempore tum quantitate, in proportione ad diſpendium, alimentum invehi debeat; in violento igitur corporis motu, ubi diſpendium eſt longe ultra ſolitum, neceſſe eſt quod Pulſus acceleretur, ad reparationem diſpendio proportionalem ſuppeditandam; atq; tunc *Pulſus* etiam & *Reſpirationis frequentia*, ac *magnitudo* inſignitur augetur: Huic tamen *Pulſus* incremento anſam etiam præbere, fatendum, ut ante dictum, *Sanguinis craſſitiem*, in omni motu quoq; auctam.

LXIII. Cumq; ita ratione diſpendii ſolito majoris uti in corporis motu; aut etiam ratione *Sanguinis* cra-

craſſitiei, uti in *Febribus* evenit, aut ratione utriuſq; *Cor* & *Arteriæ* ſupplementum tum tempore tum quantitate debitum, *ſolitis pulſibus* ſuppeditare nequeunt; tunc *ictus* præcipitando, *pulſuumq;* intervalla coanguſtando, ſive ad *Alimentum* diſpendio *proportionalem*, ſive ad hujus motus difficultatem ſuperandum, *Cor* & *Arteriæ* ſtimulantur, *Sanguiniſq;* motus *tarditatem, vibrationum duplicatione* corrigere nituntur; ut debitam, ſcilicet, quantitatem, debito tempore ſuppleant *Alimentum.*

LXIV. Verum ſi non obſtante, ſedulo hoc *Cordis* & *Arteriarum* conamine, *Sanguinis* illa *tarditas*, per continuam cruditatum invectionem, uſq; adeo incrementum ſumat, inq; *vaſis capillaribus* plures *circuitus* obices ponantur; tum recta ducitur ad *januam* & *porticum Mortis*, *Mors* enim nihil aliud eſt, quam *diſtributionis Alimenti animalis* totalis ceſſatio.

LXV. Si cuivis dubium adhuc remanet de dictis, quod hæc *Oeconomiæ facultas*, cum ſolum ſit *naturalis, animaliq;* tantummodo propria, uti ſupra deſcribitur rationis actui, ſeu actioni voluntariæ, & propter finem quoq; agenti, plane æquipollet: Ad hoc dubium ſolvendum, opinor, cuivis obvium eſſe, in *Animalium* fabrica externa, *Naturam* tantum conſilii & rationis adhibuiſſe; ut palam ſit *Ideam* finis, integram animalis regulaſſe ſtructuram: Atq; ita illius *fabrica* in talem erecta eſt perfectionem, ut cenſura vel maxime rigida, nullum vitium aut defectum obſervare poſſit: Uti in *Tractatu de cauſa finali rerum naturalium*, per *Nobilem* & *Doctiſſimum Boilleum* illuſtratur: Anne ergo putandum eſt, *ſapientiſ-*

tiſſimum Architectum non exornaſſe internas animalium partes & functiones, facultatibus requiſitis, pro re nata, ſive animalis exigentia, exercendis? Deeſſet precor! *Creator miſericors*, in perficiendo hac fundamentali functione *diſtributionis*, ſcilicet, *Alimenti*, camq; relinqueret quibuſlibet minimis obſtaculis, obnoxiam, ſtatimq; perimendam & convellendam? Unde quolibet momento in ruinam *Animal* præcipitaretur. Cumq; *Animalia* facultate velocitatis gradus intendendi prædita ſint, qua externa imminentia fugiant pericula, quid quæſo vetat, quo minus ſimili interna quoq; facultate fruantur, qua interna ſæpe impendentia pericula quoq; caveant?

LXVI. *Animalis* quoq; conamina interna, *irritationi* vulgo adſcripta, quandamq; hujus *facultatis* ſimilitudinem referentia, an non *actionem propter finem, ſeu rationalem*, huic jam deſcriptæ æqualem plane evincunt? Impreſſio enim parti alicui ingrata, ſtatim a *Cerebro* ipſius ſenſus ac motus fonte ſentitur, cui ſublævandæ *Cerebrum* fideliter conſulit, partiq; quærenti ſuppetias mittit, ad materiam irritantem excutiendam, maxima enim conanima, & impetus inibi excitando, membrum dolens liberare laborat: Nonne igitur probabile eſt, partium *inediam* (tam ſane queruloſam quam earum *oppreſſionem*) æque ſublevandam eſſe, in quantum ſaltem *Oeconomiæ* motus *Lex* ſive *Genius* ferat?

LXVII. *Actio* præterea *naturalis*, huic plane æquipollens, in *Oculi pupilla* clare conſpicitur: *Pupilla* enim abſq; voluntatis arbitrio, contrahitur & dilatatur

tatur, quantum ſufficiat *ſpeciebus viſivis* in *Retina* diſtincte pingendis: Dilatatur enim *Pupilla* in parvo lumine, ut ſufficiens lumen in oculum immittatur, contrahitur viciſſim nimio lumine, ut tantum quod ſatis eſt recipiat.

LXVIII. Quantumvis in *Febribus Phœnomenon* quandoq; occurrat, huic ſolutioni accelerationis, ſcilicet, *Pulſus* apparenter oppoſitum: Illud tamen ſecundum eam ſolvi poſſe arbitror; atq; illud eſt, ubi in *Febribus* iiſq; etiam funeſtioribus, *Pulſus* nihil ſolito frequentior eſt. Hoc in caſu opinor *Pulſus* tarditatem pendere ex eo, quod primum *impellens*, ſeu primus in corpore *motor* ſit illaqueatus, vinctus aut ſtupefactus; nec exigentiis *Oeconomiæ animalis* debite auſcultet, neq; vim ſuam ad languidam *Alimenti* diſtributionem ſubveniendam intendat. Et hic caſus periculo non vacat, ea enim de cauſa *Animalis œconomia* in exitium plerumq; ruit.

LXIX. Si ſolutio hæc de *Pulſus frequentioris* cauſa & modo non placuerit, aliam proponimus ſolutionem, *mechanicis legibus* magis forſan conſentaneam

LXX. Opinor quidem *Pulſum* in ſanitate integra minus eſſe *frequentem*, quam *in ſtatu morboſo*, præſertim, ſcilicet, *Febrili*, & hac maxime de cauſa: In ſtatu quippe *Sanitatis*, *Arteriæ* magis *dilatantur* & magis *contrahuntur*, quam in ſtatu *Febrili*: In ſtatu enim ſano, cum *circuitus Sanguinis* vegete & integre perficitur, certum eſt qualibet *Arteriarum contractione*, totum fere *Sanguinem arterioſum*, ex iis in *Venis* exprimi: *Arteriarum* ideoq; *tunicis* prope centrum ſuum contractis, plus requiritur temporis ad *earum dila-*

tationem, quam in ſtatu *Febrili,* ubi *Sanguinis circuitus* ob cauſas ante dictas languide perficitur, contentiq; *Sanguinis* pars minima in *Venas* exprimitur: Maxima enim *Sanguinis contenti* pars in *Arteriis* adhuc ſtagnans, impedit earum *Contractionem* prope centrum: Citius ideoq; reſiliunt & tactum feriunt in *dilatatione,* quam in priore caſu, ubi *Arteriæ* de *Centro* in ultimam ſuam extentionem *dilatantur*:cum igitur in ſanitatis ſtatu, *Contractionis* & *Dilatationis* limites magis diſtent, quam in ſtatu *Febrili,* ubi contractio *Arteriarum* eſt minima, neceſſe ſane eſt ut *Pulſus tactum* rarius feriat, quam in *ſtatu Febrili,* ubi *Contractionis* & *Dilatationis* limites minus diſtant. Atq; in utroq; quidem *ſtatu, Pulſus* vibratio quoad *frequentiam,* modum ſemper tenet, pro menſura & extenſione *Contractionis*: *Contractio* enim *Arteriæ* intima & prope centrum, *Dilatationem* & *Pulſum* efficit *rarum: Contractio* vero minor & ſuperficialis *Dilatationem* quoq; & *Pulſum* frequentem neceſſario parit.

Hujus etiam *Phænomeni* ſimilitudo clara in *Reſpirationis* actione conſpicitur, quæ in naturali ſtatu eſt *rarior,* ac plus *Aeris* in *Pulmones* inſpiratur, plus etiam qualibet vice expiratur, pectoris nimirum *Dilatatione* & *Contractione,* quam in *reſpiratione* anheloſa & frequenti.

LXXI. Similiter plane fieri videtur in *Sanguinis* motu: Certum enim eſt *Cor Sanguinis* quantitatem in *Arterias* ſolum propellere, pro modo & ratione, quo *Arteriæ* in *Venas* inaniuntur; quodq; etiam *frequentes* & *breves Arteriarum vibrationes,* minus *Sangui-*

guinis in *Venas* immittunt; conſtabit exemplo *Antliæ Hydraulicæ*, per breves enim ac frequentes ejus baculi vibrationes, minus aquæ quam per longiores ac rariores effunditur; præſertim caſu, quo liquor exantlandus vel *craſſus* eſt & *viſcidus*, vel *epiſtomium* minus adaptatum, vel foramen deniq; *Antliæ* quovis modo obſtructum eſt. Hiſce quidem caſibus, magnis & frequentibus baculi *vibrationibus* fruſtra exercetur *Antlia:* Frequentes itaque *Arteriarum vibrationes* minus *Sanguinis* in *Venas* propellunt, cum *Sanguis* ipſe eſt *craſſior* & *viſcidus*, ſive cum *meatus* inter *Arterias* & *Venas coanguſtati* aut *ſcabritie obſiti* ſunt. Certum enim eſt, eo *caſu* plurimum *Sanguinis arterioſi* in vaſis ſtagnare, ex quo *Tunicarum contractio* in *centrum* omnino impeditur;ideoq; citius in *diaſtole* reſiliunt in tactum *Arteriæ.*

LXXII. In *Agonizantibus* porro *Pulſus* tam frequens cernitur, ut magis *trepidationem*, quam diſtinctam *Syſtolen* & *Diaſtolen* referat, quodq; ex eo fit, quia *Arteriarum contractionem* minimam, ſtatim ſequitur *dilatatio:* Hoc itaq; in caſu *Sanguinis arterioſi* fere nihil in *Venas* exprimitur: *Circuituſq; Sanguinis* in totum fere perimitur.

Quamvis *Pulſus frequens*, *Febris ſignum pathognomonicum* vulgo ſit nuncupatum, in plurimis tamen *Febribus*, ut ante obſervatum eſt, *Pulſus* non eſt ſolito frequentior.

LXXIII. Si prior hujus *Phænomeni* explicatio, non ſatisfacit, hanc modo dictis magis *Analogam* propono: *viz.* Quantumvis in hoc caſu *Sanguinis circui-*

tus æq; tarde perficiatur,ac ubi *Pulſus* eſt *frequens:* Opinor tamen *Velocitatem contractionis* & *dilatationis Arteriarum*, hic quoq; eſſe *læſam:* Atque ideo parvam hanc *contractionem* & *dilatationem* tarditate ſua, tantum conſumere temporis & tam raro tactum ferire,quam in ſtatu ſano, ubi *Arteriæ* contrahuntur ad *centrum*, totumq; *Sanguinem* in *Venas* expellunt; rurſumq;ad extimam amplitudinem dilatantur. Eo igitur in caſu arbitror,tum *velocitatum*,tum *extenſionem Contractionis* & *Dilatationis Arteriarum* eſſe læſam.

LXXIV. In *Febribus* inſuper aliud eſt *Pulſus* vitium, *Pulſui frequenti* etiam affine, quodq; illi adjunctum quoq; eſſe ſolet; periculoſum quidem *ſignum*, nempe *Pulſus parvitas*, quæ cauſam hanc agnoſcit, *Arteriarum*,ſcilicet,*tunicæ in dilatatione* parvum tantum efficiendo *circulum*, parvumq; veluti in puncto ſolummodo, tactui ictum imprimunt, ex eo quod parum tantum *Sanguinis arterioſi*,a *Corde* in *Arterias* immittitur, aut quia *Sanguis* ille minus *rarefactus*, *Spiritibuſq;* *turgens*, parcius *Arterias* expandit; e contra vero, cum *Sanguinis* copia *Spiritibus* turgida, in *Arterias* immittitur, *Arteriæ* tunc *expanſione larga magnum facientes Circulum*, magnum ſive amplum tactui ictum imprimunt: Hæc itaq; *Pulſus parvitas*, videtur eſſe *dilatationis Arteriarum læſio*,& ut labentis *Oeconomiæ* eſt *Prodromus* ad illius totale excidium viam ſane ſternit.

LXXV. Cumq; *Febris* incrementum aut *Decrementum*,*Pulſus* majorem aut minorem *frequentiam*,ut plurimum ſequitur; ſummæ igitur utilitatis eſſe opinor, minimas *Pulſus* alterationes, quoad frequentiam,

tiam, nempe, diligenter metiri, ac ſerio perpendere; ex quarum obſervatione, tum de *Juvantibus* & *Lædentibus*, tum *Prognoſeos* judicium tempeſtivum & ſolidum *Medico* ferre licet: *Pulſus* enim variationum menſuram debitam & requiſitam, ex conjecturali calculo, ope ſolius memoriæ abſq; fixa certaq; *Regula* aſſequi poteſt nemo: Facile tamen & certiſſime in hunc modum obſervationem ad unguem fieri comperii: Soleo enim ego *penduli* alicujus vibrationes *Pulſus ictibus* ad amuſſim adaptare, id eſt, efficiendo, ut eodem temporis ſpatio, *Pulſus* & *Pendulum*, numero æquales compleant *Vibrationes*, *E. G.* tempore quo *Pulſus* viginti dabit ictus, adaptando *pendulum* etiam utviginti *Vibrationes* det. *Pulſus* itaq; *conſtantia*, illuſve *inæqualitas* in *frequentiæ incremento* nempe vel *decremento*, ad amuſſim, hoc modo probabitur, ex quo *Medicus indicationes* circa *juvantia* ſcilicet & *lædentia* ſolidiſſimas, imo & *prognoſin* tempeſtivam & certam capeſcere poterit. Hoc pariter artificium *Pulſum* exacte metiendi, æq; *Medico* neceſſarium eſt, ac *Nautæ* inter *Syrtes* ac *Brevia* verſanti, *lineam* habere *perpendicularem*, diſtantiis diſtincte quoq; notatam, ut altitudinis undarum *incrementum*, aut *decrementum* clarius probet; ſine enim diſtantiarum notis in *linea*, minime poteſt certo, maris *altitudinem* menſurare. Ita porro *Medicus* minimas haſce *Pulſus* variationes, multo certius aſſequetur, per dictum ex *Pendulo calculum*, quam vaga & incerta conjectura: Cui nequaquam in rebus multo minoris momenti, credere ſolent homines; cum quoad quantitates rerum *fungibilium*, conjecturis in-

incertis non credant, ſed eas *menſuris* & *ponderibus* definitis libratas ac menſuratas, ne fallantur, omnino exigunt; *Pulſuum* etiam *alterationes*, tam lente & obſcure procedunt, ut qui eas conjectura vaga aſſequi conetur, æq; fruſtra erit, ac is qui in *Horologio* motum, uno oculi ictu deprehendere nitatur.

LXXVI. Quod illud *Phænomenon, Urinæ*, ſcilicet, *Concoctionem* in *Febribus* attinet, *illud* etiam ſecundum hanc *Hypotheſin* commodius explicari autumo. Cum enim *Urina* craſſioribus particulis fundum verſus deſcendentibus, ſaturata conſpicitur, tum *Febris* ad optatam *Criſin* vergere prædicitur: Idq; non ſine ratione, *particulæ* enim *craſſæ* & *crudæ*, modo in *Sanguine* libero ejus *Circuitui* obſtantes, jam eliminatæ cernuntur.

LXXVII. Ad *practica Febrium Phænomena, Juvantia*, ſcilicet, & *Lædentia*, jam properandum eſt; ut videamus quod & quale huic noſtræ *Hypotheſi* ſuffragium dederint; ſitq; ergo primum *Venæſectio* quæ omnium fere conſenſu in *Febribus* ſumme utilis prædicatur, clare enim conſtat, corpus per *Phlebotomiam* refrigerari, *Pulſumq;* miteſcere, cunctaq; fere dira *Symptomata* allevari: Adeo ut *Ebrietatis Febrim* atq; *furorem, Phlebotomia* celebrata etiam lenit: Sed quomodo hæc omnia fiant, jam indagandum reſtat. Certiſſimum ſane eſt, proximum & immediatum *phlebotomiæ* effectum eſſe, *venæ ſectæ inanitionem*; neceſſario dein ſequitur, *Venam Cavam* aliquatenus inaniri, ob defectum aut carentiam regreſſus *Sanguinis* per *Venæſectionem* emiſſi; intercepto, ſcilicet, Sanguinis effuſi regreſſu ad *Venam Cavam*: Hanc *Venæ Cavæ in-*

ani-

anitionem, neceſſario proxime ſequiturin *cavam* ex aliis *Venis* liberior *Sanguinis* introitus: quem demum ſequitur omnium *Venarum* particularium *detumeſcentia*: remota itaq; *Sanguinis venoſi turgeſcentia*, & *momento reſiſtentiæ* in *Arterias* detracto, certiſſimum eſt *Arterias* vegetius ac liberius *Sanguinem* in *Venas* propellere: Atq; ita *obſtructiones* & *remoras* in *anguſtis meatibus* hærentes everrere: Cum ante *Veneſectionem*, ex *Sanguinis venoſi turgeſcentia*, ut ex illius *contranitentia*, *Sanguinis arterioſi* preſſuræ æquali, (ſuppoſitis ſimul *obſtructionibus* aliquot intermediis meatibus latitantibus) nil mirum ſi *Sanguinis circulatio tarde* ac *languide* perficiebatur. Non abſimile pari *phænomeno* in *Molendino*, cujus *rotæ motus* ſiſtitur a *reſtagnatione* aquarum infra rotam: Quia *gravitas* & *reſiſtentia reſtagnationis* æqualis eſt *gravitati aquæ*, quæ in *rotam* incidendo eam moveat aut circumrotet. Cum vero *Aquarum* illa *reſtagnatio* ſubſidit, tum circumgiratur ſtatim *molendini rota*. Pari ſane modo, opinor, ſubitam *Venarum depletionem*, quatenus *contranitentiam Sanguinis venoſi* in *Arterioſum* removet, *Arteriis* liberius in *Venas* inaniri anſam præbere; hos quoq; *anguſtos meatus*, inter *Arterias* & *Venas*, eodem labore purgari & poliri certum eſt.

LXXVIII. Reliquis *Phlebotomiæ* effectis penſatis, tam hanc ſolutionem, quam principalem *Hypotheſin* ut opinor firmabunt, veluti *Phlebotomiæ* in *Hemoragiis* beneficium, quod ab *Effervescentiæ* rapidiq; *Sanguinis* in *Febribus* motus *Patronis*, ſuis favendum *Theoriis* violenter torquebatur: Sed hoc *Phænomenon* rite eventilatum, ut eorum ſententiam evertat, ita no-

noſtram uti ſpero confirmet. *Hæmorragiæ* enim in *Febribus* præſertim contingentes, ut plurimum fiunt ex eo, quod *Sanguis* non pari paſſu recipitur a *Venis*, quo mittitur ab *Arteriis*, & non quod magis rapide per *Vaſa* circularetur: Quia tum nulla daretur ei occaſio ſecedendi, ſed potius quia in *Circuitu* remoratur, *Vaſa* ſua rumpit, & effluit: Cujus proprium remedium eſt *Phlebotomia*, quæ *Venarum turgeſcentiam* minuens, earumq; in *Arterias contranitentiam* tollens, *Sanguiniſq; circuitum* redintegrans, occaſionem *Sanguinis* in ſeceſſus deviandi, aut *Vaſa* ſua rumpendi omnino tollit.

LXXIX. Hic obiter obſervandum, quod ſecundum hujus *Hypotheſeos analogiam*, clare etiam enucleatur, qua ratione ſuperiorum *Venarum ſectio*, diverſum, ab inferiorum *Phlebotomia*, effectum habet.

LXXX. Notandum igitur quod dum *Vena* ſuperior ſecatur, tum *inanitio* in ſuperiore *venæ cavæ ramo* primum ſequitur; unde neceſſario, *Sanguis* inferioris *rami cavæ*, pleniore flumine fluit in *Cor*: Plus ergo *Sanguinis* per *inferiorem Corporis Vorticem* pro tempore *circulabitur*, quam per *ſuperiorem*: Motus tamen *Sanguinis* in *ſuperiore Vortice* erit velocior, modo patentes ſint ſinguli *meatus*, præſertim in *Cerebro*; ſi vero obſtructiones plurimæ in *Cerebro*, ſive *meatuum*, inter *Arterias* & *Venas ſuperioris* Vorticis, coanguſtationes contumaciores ſint; atq; *Sanguinis circuitui* obſtiterint, ut ſæpe in *Febribus* contingit, tum *vaſorum* ſuperiorum *Veneſectio* nihil aut parum proficit. Hoc itaq; caſu, longe utilius videtur, inferiores *Venas* aperire, quo *Sanguinis* fluvius *inferiora*

riora verſus derivatus, parcius per *Arterias* ad *Cerebrum* aſcendet: Unde *Arteriarum* in *Cerebro* inanitio quædam neceſſario ſequitur, quo datur occaſio, *Arteriarum tonum* redintegrandi, *Sanguiniſq; extravaſionem* præcavendi; qui pernitioſus ſane *affectus* in *Febribus* male tractatis frequenter nimis contingit, hoc ſcilicet modo, *Sanguinis* enim in *Cerebro ſtagnatio*, & ex *obſtructis meatibus* inter *Venas* & *Arterias turgeſcentia*, novi *Sanguinis* appulſu continuo augetur, *Vaſorumq;* ruptionem & *extravaſationem* certiſſime minatur, ex quo periculoſa *Febrium ſymptomata* plerumq; oriuntur. Commodiſſimum ideo in *Febribus* videtur, ubi *Phlebotomiæ indicationes*, *Cerebriq;* graviter obſtructi ſigna adſunt, ob cauſam antedictam, ex *Venis* inferioribus *Sanguinem* elicere, idq; adeo repetendum, interjecta quoq; *Veneſectione*, ſuperiorum modo indicetur, quamdiu *Symptomata* hæc urgeant, & vires permittant. Certum quoq; eſt *Veneſectionem* pedis minori virium diſpendio, meliuſq; tollerari quam ſuperiorum *Veneſectionem*. De quo vide *Ingenioſum Donkerum* tract: *de Feb. petech: Cap: de Veneſect:*

LXXXI. In *Febribus* licet *Sanguis* emiſſus quandoq; *coagulari* neſcit, ex quo quidam, rem non ſatis perpendentes, ejus tenuitatem deducere conantur; *Phænomeni* tamen hujus recta enucleatio, contrarium plane, ut opinor, docebit, & *Hypotheſin* noſtram optime quoq; firmabit: *Sanguis* enim in *Febribus* emiſſus coagulatur, *grumo*, ſcilicet, *deſcendente*, ſero vero ſupernatante, ex eo quod *ſerum* tenuitate & lævitate debita donetur, & *Grumoſitas* ſive *Sanguinis*

ſolidæ partes debita ponderoſitate & craſſitie ſint quoq; prædita, ad ſeparationem efficiendam: Ex lævitate itaq; & tenuitate *Seri*, *Grumus* ſubſidit: atq; ex *Grumi* ſubſidentis *pondere*, tenue *Serum* ſupernat: Sed ſi poſt *Sanguinis* refrigerationem, *Serum* ac *Grumus* confundantur ac miſceantur, clare indicat, *Seri tenuitatem* a viſcoſitate vitiatam, vel *Sanguinis craſſiores particulas* in pondere aut dimenſione pariter *vitiatas*, vel *utrumq;*: Atq; ita *Sanguinis Globuli* in *Seri* amplexibus retinentur, & ratione *æquipondii* utriuſq;, nulla fit *præcipitatio* ſive *craſſiorum* a *tenuibus ſubſidentia.*

LXXXII. Inter *Phænomena practica* etiamq; *juvantia* in *Febribus* jure cenſetur *Purgatio*, idq; ſecundum *Silvium lib: 1. praxis Cap: 29. Riverium lib. 16. Fernelium in libro de Febribus & Guidonem Patinum in epiſtolis gallice ſcriptis primo vol: Epiſt. 26. Donkerum in idea Febris petechealis, & deniq; ſecundum Clariſſimum Sydenhamium in Sched: Monitoria.*

LXXXIII. Quamvis *methodus* in *Febribus purgandi*, ab his aliiſq; *celeberrimis Viris* laudetur, ea tamen, ob mala quædam *purgationem* quandoq; conſequentia *Symptomata*, in diſſuetudinem fere abiit; Donec *Nobiliſſimus* ille *Sydenhamius*, uti in *Sched:* ſua *Monitoria* publicavit, *Phlebotomiam* immediate ante *purgationem* celebrando, & *paregoricum* immediate poſt eam adminiſtrando, *Methodum* hanc purgandi in *Febribus* ante incertam & vacillantem omnino perfecte muniverit & adornaverit.

LXXXIV. *Purgatio* igitur in *Febribus* hiſce præſertim cautionibus adminiſtrata, non ſolum erit ſecura & efficax, ſed ob rationes hic adjectas, *Hypotheſin* noſtram *Febrium*, optime quoq; firmare valet.

LXXXV. Prima ergo *Cautio* ſit, ut *purgationi* non ſolum *Phlebotomia* ſit præmiſſa, verum etiam immediate ante *purgationem* ſit celebrata: Hac quidem de cauſa, probabile quippe videtur, omnem in corpore tumultum *orgaſmumve* cum doloribus & anxietatibus conjunctum, ex harum *cauſarum complicatione* oriri, proq; earum vero intentione pariter intendi. Ex *energia* viz. atq; *activitate* facultatis *Impellentis*, ſeu *Spirituum exploſione* impetus fruſtraneos excitante, ſive ad medium debitum tranſeundum, ſive ad materiam debitam per proprios *meatus* convehendum: Hi vero impetus fruſtranei ſunt, vel ob *materiæ* ineptitudinem, id eſt, illius *craſſitiem*, vel ob *meatuum anguſtiam* aut *ſcabritiem*; atq; hi exploſivi & fruſtranei motus terminantur in colliſiones & repercuſſiones in parietes & *Fibras Vaſorum* ac *Viſcerum*, inibi inducendo *moleſtias*, *anxietates*, *irritationes*, *ſpaſmos*, &c. *Viſceribus* aliquot primario, aliis per conſenſum affectis.

LXXXVI. In quo tumultuante *ſtatu*, functiones debito alimento deſtitutæ, in officio languent & ſuccumbunt: Cum hic ſit fere corporis *ſtatus* in caſu *Febris*, aut ſaltem magna adſit diſpoſitio ad talem ſtatum, ſi tum accidat *Cathartici ſtimulativa* ac *irritativa vis*, ſive in actuali *orgaſmo* ſive in diſpoſitione ſolum ad eum, *tumultus* neceſſario orietur, vel antea ortus indubie intendetur, ex commotis ſcilicet per *Catharticum humoribus*, quorum particulæ aliquot *viſcoſæ* & *craſſæ* in *ſanguinem* agitatione delatæ, ibi novas *tragœdias* agunt.

LXXXVII. Sed per *Veneſectionem* jamjam celebra-

tam, *obſtructionibus* aliquantulum reſolutis *curſuq ſanguinis* quodammodo reſtituto, *ſpiritus incitati* & irrtati *crudiq*; *humores a Cathartico* ſuſcitati, per patentes meatus moventes *nullos* excitant tumultus: *Hæ* itaq; *particulæ craſſæ* & *viſcoſæ* per *Catharticum* excitatæ, a motu *ſanguinis* vegeto, per patentes aditus *inſenſibili perſpirationi* cito eliminantur.

LXXXVIII. Secunda *practica* Cautio in adminiſtratione *Purgantium* in *Febribus* ſit, ut purgantium *Doſes* adminiſtrandæ, ſalibus volatilibus probe impregnentur, ex quibus *Orgaſmi*, *Anxietates* & *Deliquia* inter operationem plerumq; oriunda, ſecure præcaveantur: Sed ſi in preſente corporis *diſpoſitione*, talis adſit ad *Orgaſmos* proclivitas, ut *Volatilia* hoc modo adminiſtrata, non eas cohibere valeant, omnino id efficaciter fiat, *Volatilium* in vehiculo idoneo tempore operationis *Cathartici* repetita adminiſtratione, quorum vi ac virtute *Purgatio* deſideratum *exeret* effectum, abſq; periculoſo aut noxio aliquo *ſymptomate*: Cujus quidem ratio videtur eſſe hæc, quod *Volatilia purgativis* ſuperaddendo, ubicunq; *purgativa ſtimulativam* exercent vim, attenuante & aperiente Volatilium virtute ipſis copulata, *Catharticorum* operatio facilis & mitis redditur: Atq; hæc *ſymptomata* operationem purgantis medicamenti quandoq; comitantia plurimos medicos ab hujus methodi uſu deterruit & adhuc deterret, qui hoc remedium facile & efficax ignorarunt.

LXXXIX. Tertia atq; ultima *practica Cautio* de *purgantibus* in *Febribus* adminiſtrandis eſt *Paregorici* ſive medicamenti *Pacifici* poſt *purgationem* u-

ſu

ſus: Eoq; maxime caſu eſt adhibendum, cum nempe morbi *fomes* ſive *cauſa antecedens* tam copioſa eſt, ut ex *Cathartici* operatione ſolum turbata aut excitata, plures in *Sanguinem* cruditates immittat, quam ipſius *Circuitus* vix adhuc integer, ſubjugare valeat: Quod certo dignoſcitur ex *Anxietatum* aut *Inquietudinum* ingruentia, poſt finitam *Cathartici* operationem: Tum opportune advenit *tertium* atq; ultimum illud in *Febribus auxiliare*, ſola ſcilicet; *Clar: Do: Sydenhami inventio*: Hæc enim occaſio *paregoricum* non ſolum ſecure ferat, verum ejus opem plerumq; obnixe implorare videtur; cujus uſu non tantum demulcentur hæ *ſtimulationes* in *Spiritibus* ex commotione cruditatum impreſſæ; Sed *Viſcidorum* etiam *humorum* ſequacitas, *craſſiorumq;* attenuatio efficaciter promovetur, placidus quoq; inducitur ſomnus, qui cunctas refocillando functiones, *materiæ* huic craſſæ *attenuandæ viſcoſæq;* ſubjugandæ atq; ita & *Perſpirationi* eliminandæ mire etiam confert.

LXXXX. *Tumultu* itaq; orto ex *Cathartici* operatione compreſſo, *Catharticum* aliud, induciis ope *Paregorici* conceſſis, adminiſtrari poteſt, poſt cujus *operationem*, & deductam ſimul *fomitis morbi* partem, *tumultus* ex illo oriundus, ſubſequenti pariter *paregorico* ſedari poſſit: Atq; ſic commode & ſecure *purgare* quoq; & *pacificare* viciſſem liceat, prout *fomitis* copia, aut tenacitas depoſcit. *Cathartico* energiam ſuam optatam exerente, abſq; ullo incommodo aut noxa, uſq; ad totius *fomitis morbifici* conſumptionem, *cauſæq;* *antecedentis* extirpationem, cui extirpandæ, vix aliquando ſufficient ſexies repetita *Cathar-*

thartica, eaq; etiam fortiora, in contumacioribus, ſcilicet, *Febribus*: *Lævamen* vero quodvis *Cathartícum* immediate ut plurimum ſubſequens, *Cathartici* reiterationem facile ſuadet: Expertus loquor.

LXXXXI. Quod *fomitis* quædam reliquia attinet, quæ *Cathartici* vires eludentia, & adhuc in *Sanguinis* maſſa fluctuantia, moleſtiam & ægritudinem creare poſſunt: Hæc quidem reliquia (Concoctionis ſignis præſertim in urina apparentibus) *Paregorici* uſu (adjunctis ſi opus ſit *ſalibus volatilibus* & *teſtacies*) adhuc continuando, facillime attenuentur & diaphoreſi eliminentur: Virtute enim *Diaphoretica paregoricum* notabiliter eſſe præditum, teſtantur *Cl: Authores* uti *Wedelius* in *ſua Opiologia* & *Etmullerus* in *Virtute Diaphoretica Opii*, qui alios plurimos Authores idem ſentientes inſuper nominant: *Paregoricum* etiam inducendo ſomnum, aut ſaltem quietem placidam, *Perſpirationi* retentæ eliminandæ optime confert: Secundum *Sanctorium Sect.* 4. § 11, 13, 18, 19. &c.

LXXXXII. Et mirum quam naturæ gratum ſit hoc *Diaphoreticum pacificum*, cum œconomiæ funeſta ex tumultu conſternatio plane imminet: *Natura* enim *luctamine* cum morbo defeſſa, inducias letius amplectetur, ut quaſi conſilium ad deliberandum ineat (quod nunc ſecurius fiat viribus hoſtis *Cathartici* virtute aliquatenus interciſis) utq; conſulta exæquetur: Cui optime conferunt *quies* & *ſomnus*, hoc præcipue ordine ac methodo comparata, in hoc itaq; laudandum eſt *Paregorieum*, quod vi *Diaphoretica*, una cum *ſedativa* polleat; in quo cætera cuncta

Dia-

Diaphoretica longe excellit, quæ, præſertim ſine debita *purgatione* præmiſſa, uſurpata, ut plurimum cruditates omnes verſus obſtructos meatus præcipitanter nimis ſtimulando, tum *tumultum* ſive *Orgaſmum* excitant aut exaſperant, tum *crudam materiam* in *meatus obſtructos* impactius impellunt: Eodem fere modo ac in domo populo referta fit, cum, ſcilicet, hic populus terrore ſubito perculſus totus ſimul exire niteretur: Hoc omnium ſubitum exeundi conamen, confuſionem talem ac tumultum plane excitabit, ut ſinguli aliorum greſſus impediant, cum patientia ac ordo, facilem omnibus egreſſum concederet, diſtantiores a foribus continendo, dum egreſſu eorum qui foribus proximiores ſunt, via ipſis pateſiat.

LXXXXII. Similiter plane timendum eſt, ne in corpore crudis & viſcoſis ſuccis referto, ingens oriatur tumultus, cum *Diaphoreticorum* impulſu cruditates omnes verſus corporis ſuperficiem impetuoſe feruntur: In quo curſu cruditates in primis viis, primo *Diaphoreticorum* impulſui obnoxiæ, in *Sanguinem* feruntur, quo ejus *circuitus* jam vacillans, magis turbatur, atq; plus præterea *materiæ crudæ* in *Poros* jam ſatis obſtructos impellitur. Sed ad hanc *evacuationem* per *Diaphoretica* fœliciter exercendam, *Natura* atq; ratio plane dictat, via prorſus contraria inſiſtendum eſſe, *primo Poros* aperiendo & *Fibras* roborando, ut *perſpirabilis* retenti exhalationem invitemus: Dein quod proximum eſt, ac cum *Sanguine* miſtum, ad *perſpirandum ſollicitemus*: Atq; demum, ſi unquam fauſte, *primariam viarum cruditates* per

Di-

Diaphoretica ſunt eliminandæ: Quæ omnia, maxime hoc ordine, per interna *Diaphoretica* perficere difficile ſane videtur, ut clarius evincit *Sydenhamius* in *Sched: Monitoria.*

LXXXXIV. Circa *Paregorici* exhibitionem in *Febribus* ſecundum hanc *Methodum*, hæc demum *practica Cautio* ſedulo obſervanda, nempe quod *Paregorici* poſt purgationem *doſis* non tota ſimul, ſed *partitis* aliquot *vicibus* exhiberi cupit, *Doſiſq;* portio uſq; repetenda (operationem prioris aliquamdiu ſemper expectando) donec æger quieſcat; tum enim ratione incertitudinis virium *Paregorici*, tum ex egrorum temperamenti varietate, illius operatio ſæpe anceps eſſe ſolet. Ex quorum itaq; ignorantia aut inadvertentia, *Medicus* exceſſum fugiendo, defectu, tanquam læviori crimine, ut plurimum peccat: Sed en quam fauſte, ſi enim vel una nocte metam *Paregorico* non attingat, *amiſſæ* quidem opportunitatis damna in morbo hoc ſæpe præcipiti vix reſarcire medicus poteſt: Cum ex vigiliis maxime poſt purgationem, *Orgaſmon* & *Tumultuum* caterva ingruens, *Febrem* mire intendit, quæ effrenis admodum evadens, ita ultra limites, ut coerciri non quæat, quandoq; furit & excurrit.

LXXXXV: Hoc præterea obſervandum eſt, quod poſt *Purgationem* in *Febribus* atq; fomitis morbi per ſedes evacuationem, copioſi ſæpe contingunt *Sudores*, morbum ſolventes, quatenus craſſioribus & viſcidioribus ſubtractis Humoribus, tenues fœlicius eliminantur.

LXXXXVI, Atq; inſuper notandum eſt, uti obſer-

ſervat *Cl: D: Sydenhamius* in *Sched: Monit*, quod hæc Methodus purgandi aut *Febrem* omnino interimit, aut *Intermittentis typum* induere cogit, & tunc cito corticis *Peruviani* viribus cedit.

LXXXXVII. In curatione pariter *Febrium* per *purgationem* opportune obſervandum (quod etiam ad confirmationem *Hypotheſeos* ſumme confert) a purgatione ægri ſedes copioſo viſcido phlegmate ſemper refertas dejicere, magno etiam cum levamine; ex oris quoq; ablutione cum aqua ſolum frigida, ingentem *viſcidi phlegmatis copiam* evacuare ægros ſolere, cum caloris interni ſubita inſuper temperatione, & ſimili levamine: Quoſdam enim febricitantes ad libras aliquot craſſioris viſcoſiq; hujus humoris, uno die, hoc artificio per os excreviſſe vidi.

LXXXXVIII. Licet in *contumacioribus Febribus*, ter aut ſæpius repetitum *Cathartícum*, vix remiſſionem notabilem adferat, repetenda nihilominus ſunt *Cathartica*, donec dejectiones viſcidæ appareant, ſive ad *Febris* remiſſionem: Niſi in caſu quo, ex nobilioris alicujus viſceris interni Inflammatione, *Febris* pendeat, tum enim magis *Symptomatica* quam primaria *Febris* dici mæretur, quæ *Veneſectionibus* prout vires ferant, interjectis ſimul *præcipitantibus* & *reſolventibus* præcipue eſt tractanda.

LXXXXIX. In quibuſdam etiam *Febribus* obſervatum eſt, quod neq; *Cathartica* neq; *Enemata* operationem aliquam habent: Periculoſum ſane ſignum; videtur enim pendere ex eo, quod *Natura* veluti extincta, *Purgationis* ſtimulis nequaquam excitatur.

C. Neve circa hanc *purgandi methodum* in *Febribus* dubium ullum ſit, cum *Diarhea Febrem*, uti frequenter accidit, comitatur: Experientia enim notum eſt, *Diarheam primariam*, *Catharticis* ſecure curari, multiplici ſimul experientia compertum eſt, *Diarheam* hanc *Symptomaticam*, *Purgatione* primo tolli; dein *Febrem* ipſam *Cathartico* cedere, expertus quoq; loquor.

CI. Indubie porro uti *Sydenhamius* etiam obſervat, plurima *Febrium* dira *Symptomata* ex methodo & regimine in ordine ad *Criſin* directo, plerumq; oriuntur: Quod clarè pateat, tum penſitando quæ dicta ſunt, tum conſiderando, quot pericula in procinctu undiq; ſtent, in uſu *Methodi* ad *Criſin* collimantis: In *Intenſione* quippe ad *Criſin*, *Natura* ut plurimum ambigua & anceps hæret, num morbi exitus vita vel morte determinetur; ſæpe enim materiæ copia vel tenacitas, naturæ conatus fruſtrando, vel in nullam concoctionem, vel in concoctionem ſine excretione, rem terminare facit: Si ſummo tamen labore concoctionem *Natura* moliatur, excretio debita, per *Metaſtaſin* in alium morbum periculoſum, ſæpe intercipitur, *Materia* nempe *Morbifica* in *Nobile* aliquod *viſcus* internum effuſa: Cum *Methodus* hæc *Purgationis* ſingulis hiſce periculis & ambagibus non ſolitum libera, verum *morbum* in ovo plerumq; necans, *Tragœdias* ſolitas percurrere nunquam patitur.

CII. Hic inſuper opportune monendum eſt, hanc *Methodum Febres* per *Purgationem curandi*, intra limites unius conſtitutionis *febris* terminandam non eſſe, quaſi

quaſi *ditionem* ſuam in omnes *Febres Continuas* non extenderet: Cum enim *Sagaciſſimus* ille *Author Sydenhamius ingenioſas* ſuas annorum *Conſtitutiones* ex natura *prototypo* delineaverit; cumq; varietatem propriorum *Symptomatum* ac *Methodorum*, quæ curationi morborum cuidam *annorum ſeriei* contingunt, nomine variarum *conſtitutionum* ille indigitaverit; Varietatem illam morborum iſtarum conſtitutionum ad nihil aliud referebat, quam quod penderet ex *materiæ morbificæ copia*, ſive *tenacitate*, Quæ *Concoctionem* & *Eliminationem* difficilem aut facilem efficeret: In illis itaq; annorum *Conſtitutionibus*, ad methodum *Criſeos*, *Sydenhamius* collimatus, *morbos* ſecundum *genium* & *naturam Criſeos* ſolum tractavit: Ille ergo cum reſpectu ad *curationes* per *Criſin* haſce *annorum Conſtitutiones* tantum diſcriminavit.

CIII. Aſt in hac ultima *Conſtitutione*, de qua in *Sched: Monitoria* ſcribit, incidit in methodum, quam illi *Conſtitutioni* de qua tum ſcribebat propriam ſolum tunc opinatus eſt: Hanc tamen *Methodum* ulterius expendens, invenit eam ab omnibus aliis prioribus *Methodis* toto quidem cœlo differentem, nec eam eſſe *Methodum* in ordine ad *Criſin*, verum *morbum* omnino eradicantem, *Criſimq*; ſecure & commode intercipientem; ille igitur non ſine ratione, eam omnibus omnino *Febribus continuis* (ut ab ipſius ore accepi) convenientem aſſeruit, atq; in *Sched.* ejus *Monitoria pag.* 62. *Eam* pleriſq; etiam *Febribus* optime convenire ait. Neq; ea omnia quæ de hac methodo ſentiebat, ibi referre illi viſum fuit; quia *Conſtitutionum* ſuarum tam curioſe concinnata-

rum, fabrica exindè rueret: Quod non parum ab illius authoritate ſubſtrahendo, cæteris illius ſcriptis utiliſſimis ſane multum derogaret.

CIV. Jam quod reliqua *Phænomena Febrium practica* attinet, *Juvantia*, ſcilicet & *Lædentia*, reſtat ut alia quædam *Juvantia* breviter attingamus, qualia ſunt *ſalia volatilia* & *fixa*, *teſtacea* & *concreta marina*, quæ ſecundum *celebriorum Authorum* conſenſum hic quoq; prodeſſe traduntur: Quantumvis veriſimile ſit, eorum uſum non prorſus eſſe tutum, ubi *Febris* copioſo ſcatet fomite, ſive ante *Evacuationem* eamq; debitam: Inquirendum nihilominus ſi horum operandi modus huic *Febrium Hypotheſi* ullo modo faveat.

CV. Ex ante dictis recolligendum eſt, *Sanguinis Craſin* duplice modo vitiari, atq; tot modis ejus *Circulationi* obices tarditatem *motus* inducentes, poni. *Primo* cum *Sanguinis Serum* licet debita *tenuitate* & *quantitate* conſtet, adeoq; ſit vehiculum ſatis idoneum *Globulis Sanguinis*, *Globuli* tamen aut in *numero* aut *mole* aut *figura* vitiantur: Quæ ſingula *vitia*, multo magis complicata, difficilem *Sanguinis* tranſitum per *anguſtos meatus* inducere apta nata ſint.

CVI. Alterum *Sanguinis* vitium videtur eſſe cum *Sanguinis* ſerum *viſciditate* peccat, quod *Sanguinis* motui *tarditatem* inducere etiam valeat. In priori caſu *ſalia fixa*, *alcalina*, *concretaq*; *teſtacea* ſubtiliter pulveriſata, juvare opinor: Quia hæc omnia uti notum eſt, particulis ſumme *rigidis* & *ſcabroſis* conſtant, quorum minima quævis particula, hanc *figuram* & *conſiſtentiam* quocunq; vehitur ſemper ſervat,

vat, Quæ quidem *particulæ* cum *Sanguine* miſtæ, ac in *circulatione* cum eo agitatæ, inq; *Globulos Sanguinis* vitiatos & *ſcabroſos* impingentes, eos atterunt & poliunt; meatuſq; *humoribus* craſſis infarctos lævigant ac detergunt.

CVII. Verum quoad alterum *Sanguinis vitium*, *ſeri*, ſcilicet, *viſciditatem*: Inquirendum prius, in quo *viſciditas* illa conſiſtat: Videtur *viſciditas* gradus quidam de *fluiditate* in ſoliditatem declinans; cumq; fluiditas in continuo & actuali motu minimarum liquoris particularum conſiſtit, Viſciditas igitur ſupponit debitum motum aliquatenus imminutum: Atq; illud vel a principii illius *motus* debilitate, vel ab *ineptitudine* materiæ ad movendum, uti quid glutinoſum commixtum habens: Præterea ſicuti certum eſt, *liquorum quietem* qui naturaliter moveri debent, eorum *viſcoſitati* maximopere conferre, ita liquorum viſcoſorum agitatio, eos tenues reddit, quatenus *particulis aeriis* agitatione immiſtis rarefiunt: Uti cernitur in *cereviſia viſcoſa*, quæ agitatione in vitro occluſo, *aeris* immiſtione, tenuis evadit: *Seri* quoq; *Sanguinis viſcoſitas* uti ex illius nimia *quiete* pendere videtur; Ita viciſſim illius *viſcoſitas*, illius etiam *quietem* parit, quatenus *Sanguinis* motui progreſſivo officit: Atq; ita hæc vitia ſeſe viciſſim generare & augere videntur: hæc vero *viſcoſitas* ſeu *ſeri motus inteſtini* defectus, originaliter pendere videtur, ex defectu *irradiationis ſpirituum* qui *diaphaneietatem*, *ſubtilitatem*, *motumq*; *inteſtinum* illi tribuant. Huic igitur *Seri* vitio conducere videntur, omnia illa quæ *particulis* ſumme *agilibus* &

pe-

penetrantibus conſtant, ſive quæ copioſos *ſpiritus* generant, aut generatis *ſtimulos* dant: Qualia ſunt *ſalia volatilia*, quæ hac de cauſa *viſcoſitatem omnem* attenuant, *meatuſq;* quaquaverſum deobſtruunt; ideoq; in *Febribus* proſunt; verum hæc cum moderamine equidem uſurpanda, ne ſtimulemus plus quam aperiamus, *meatuſve* patefaciamus, ſicq; *Spiritus* iſti nimium incitati, *ſcænas* illas *tumultuum*, quibus *Sanguis* hoc in caſu maximopere eſt pronus, excitet.

CVIII. Experientia longa compertum eſt, *Cucurbitularum* & *Hirudinum* uſum in *Febribus* prodeſſe, quorum *Phænomenon practicorum ætiologia* hanc etiam *Hypotheſin* omnino confirmare videtur, quippe hæ *Cucurbitulæ* variis corporis partibus applicatæ, cutim in finitimis locis elevando *Sanguinem* in *capillaribus* hæſitantem, etiam in motum denuo cogunt, quatenus, nempe, *Aer* cum *Sanguine* in *capillaribus* miſtus, *Aerem rarefactum* in vitro minoris reſiſtentiæ inveniens, protinus *dilatatur*, ſecumq; etiam *vaſa* illa *capillaria* dilatans, non ſolum *cutim* in vitrum irrumpere facit, verum etiam *Sanguinem* in vaſis anguſtiſq; *meatibus* circumjacentibus ſtagnantem, denuo in motum ciet.

CIX. Et ſimilis ſane effectus *Sanguiſugarum* applicationem comitari videtur: Hæ enim ex *Capillaribus Venis Sanguinem* haurientes, illius *ſtagnationem*, ac *quietem* & hæc etiam ſequentem *Coagulationem*, impediunt ac removent.

CX. Simili plane modo operari videntur *cutis frictiones*, quæ in *Febribus* utiles quoq; prædicantur, quip-

quippe hæ non modo poros aperiendo *Perſpirationi* ſubveniunt; Verum motu ultra citraq; *Sanguinem* in *Capillaribus* reſtitantem premunt & exagitant; atq; ita ſolutis *Sanguinis obſtructionibus* & *ſtagnationibus*, eum in motum denuo urgent. Quantumvis vix credatur *Frictionis* impreſſionem, ultra corporis ſuperficiem penetrare, in *Sanguinis* itaq; *maſſam* interniſve corporis partibus nullum aut debile *Frictiones* habere poſſe effectum; certum tamen eſt motum in corporibus ſolidis mire & ad magnam diſtantiam propagari; quanto magis in *liquidis* & *fluidis*, hiſce præſertim canalibus incluſis, longe lateq; motus diffundi poteſt?

CXI. Quoad *veſicatoria* in *Febribus* etiam proficua: Certum eſt ea *cuti* applicata, particulas quaſdam ſumme *volatiles* & *agiles Sanguinis maſſæ* impertiri, quæ illius *motui inteſtino* ſumme etiam conferant: Ut ex interno *Cantharidum* uſu inſuper conſtet, quo ita agitatur & attenuatur *Sanguis*, ut mictum *cruentum* ſtatim reddat patiens.

CXII. Jam quod *Lædentia* in *Febribus* attinet, hæc etiam debite penſitata, non minus quam cætera *Hypotheſin*, ut ſpero, firmabunt: Præter antedicta quæ *Febrem* generare eamve fovere ſolent, certum eſt *Sudores colliquantes*, quæ in plurimis *Febribus* accidunt, ſumme nocere; ideoq; ut *Sydenhamius* obſervat potius ſupprimendi, quam indulgendi: Hac de cauſa, ut opinor, hi enim *ſudores* ex eo fiunt, quod *ſerum Sanguinis* a *Globulis* ſecerni jugiter pronum videtur, ex quo *Sanguinis conſiſtentia* & *craſſities* augetur, illiuſq; ad *motum aptitudo* minuitur. *Sudores* vero *critici* &

le-

levamen adferentes,raroq; in *diuturnis Febribus* contingentes,(a copioſo quippe & *viſcido fomite* in *primis viis* ſtagnante ſemper foventur) *Sudores* dico critici ex *perſpirabili retento* omnino proveniunt: Atq; uti hi *Sudores Naturæ* opus omnimodo ſunt,ita in *Febribus* ab arte ſtimulati,raro fauſte ſuccedunt: Veluti in *Sched: Monitoria* accurate obſervat & evincit *Experientiſſimus Sydenham.*

CXIII. Præterea ut ille *Author* tradit,& quotidiana pariter accurate obſervantium *Experientia* probatur, Continuus in *nudum lectum* decubitus *Febricitantibus* ſumme nocivus eſt: Hac maxime ut opinor de *Cauſa,* quod continuus *lecti calor, pororum tonum* & *Fibrarum firmitatem* enervare ſolet; ex quo *perſpirabile* eliminandum omnino ſupprimitur, unde in *Sanguine febricitantium, confuſiones* ac *tumultus* ulterius intenduntur: Sed per corporis moderatam interpoſitam *refrigerationem,* non ſolum *naturalis calor* ad *perſpirabile* expellendum arctius concentratur, verum etiam *pororum tonus,* ac *fibrarum firmitas, perſpirationis* eliminationi ſumme neceſſaria, hoc moderamine & evantilatione optime reparantur: Hoc probabilius quoq; videtur, quod *Sanctorii* in *Staticis ſuis Aphoriſmis* doctrinæ omnino conſentaneum eſt, præſertim *Sect.* 2. *Aphor:* 26. ubi ait *calorem internum nimium diffuſum nec ſatis concentratum & intenſum ad perſpirabile expellendum, uti in æſtivo calore contingit, corpori incommodum omnino eſſe: Atq; illud non propter vehementem aliquam impreſſionem in corpus factam, (quælibet enim corporis pars æſtivo aere eſt calidior) ſed quia calore externo non ſatis con-*

cen-

centratur calor internus, ad perſpirabile retentum eliminandum: In *Febribus* enim *caloris* interni vitium, ex hujus concentrationis defectu ortum, plurimis *Spirituum* motibus *indirectis* uti *refractionibus, reflectionibus, colliſionibus*, &c. anſam quoq; præbet, ut ante dictum eſt. *Continuus* etiam in nudum lectum *decubitus, calorem* iſtum foveat, qui colliquantes iſtos *Sudores* extorqueat, unde *Sanguinis conſiſtentia* & *craſſities*, ut dictum eſt, augeatur.

CXIV. Simili quoq; modo, noxam *Sanguinis circulationi* inferre videtur, in *Febribus Diarrhea* ſeu *Alvi fluxus*, periculoſum ſane, ſive *ſignum* ſive *ſymptoma* vocetur, hac, ſcilicet, ratione, quod pendeat aut ab obſtructione *venarum lactearum* aut ex *fibrarum inteſtinalium laxitate*, vel *facultate* uti vocant *retentrice* debilitata vel utroq;, unde ad *Sanguinem* diluendum & attenuandum ex *Inteſtinis* in *Venas* lacteas, potulenta ingeſta nequaquam propelluntur, ſed omnia pleno flumine per modum *Alvi fluxus* ſeu *Lienteriæ* ad anum deſcendunt: Unde *Sanguis materia* ſeri deprivatus, neceſſario incraſſatur, & in circulatione tardeſcit, illiuſq; *motus* tandem perimitur. Qui ſane affectus ut ante obſervatum commodiſſime per *Catharſin* primo curatur & dein ipſa *Febris*: Uti multiplici experientia compertum habeo.

CXV. Si dubium aliquod circa hanc *Hypotheſin* adhuc reſtet, ex eo, quod *Sanguis* priuſquam ad corporis habitum & extrema perveniat, per *pulmones* circulatus ibiq; velut colatus, nulla in anguſtis *pulmonis* meatibus, tardioris aut difficilioris motus in-

dicia præbeat: Huic dubio ut ſatisfiat, notandum eſt, *Pulmones* non ſolum *Sanguinis* eſſe *colatorium*, ac illius debitæ attenuationis examen ac indicem; verum etiam attritionis & lævigationis *Sanguinis* principale quidem *inſtrumentum*, cui etiam ultimum complementum ac perfectionem tribuunt: Continua enim agitatione, & in vaſis *Pulmonis* concuſſione (motu nempe eorum *contrahente* & *dilatante Cordis* motui viciſſem occurrenti & oppoſito) maxime attenuatur, cumq; *Aere* intime commiſcetur *Sanguis*, ut ante dictum eſt, & ſic perfectionem adipiſcitur.

CXVI. In caſu itaq; *Febris* quamvis *Sanguinis globuli* craſſiores ac particulæ viſcidiores, ex *Venis* per Cor ad *Pulmones* redeuntes, rurſum comminuantur & atterantur, & levia craſſitiei indicia *Pulmonibus* infligant, Cum enim *Pulmones* Cordi ſunt proximi ac contermini, motu *Cordis* vegeto per horum vaſa *Sanguis* vigetius propellitur, perq; ramificationes anguſtas & innumeras derivatur, cum ipſi etiam *Pulmones* contractionis ac dilatationis motu continuo potiantur, qui motus *Sanguinis* quoq; attenuationi ſumme conferunt. Hic tamen *Sanguis* ad *Arteriarum* extremitates in corporis habitu appulſus, ubi *Cordis* & *Arteriarum* vis *pulſifica* valde minuitur langueſcitque, tum neceſſario craſſior ille *Sanguis* tardeſcit ac fatiſcit.

CXVII. In plurimis inſuper *Febribus* iiſq; valde periculoſis, *Sanguinis* illa tarditas, in illius *difficili* ac *tardo* per *Pulmones* motu, clare conſpicitur: Frequentem, *anheloſam*, & *altam reſpirationem* ibi excitando.

CXVIII.

CXVIII. *Pthiſis* demum *pulmonum*, cum *Febrilibus exacerbationibus* aliquot horas poſt cibum, eo ſcilicet tempore quo *Chilus Sanguinem* appulit, non parum hanc *Febrium Hypotheſin* etiam firmat. Quia *Chilus* cum *Sanguine* in *Pulmones* adveniens, dum hi *tumoribus* in glandulis (uti in *Pthiſi* notum eſt) afficiuntur, tum *Pulmones* in ſubigando & comminuendo *Sanguine* deficiunt. Plurimæ igitur illius particulæ non ſatis lævigatæ, ad extremitates *Arteriarum* pervenientes, per anguſtos iſtos meatus difficulter & tarde tranſeunt; *Febris* ideo, cum *frequenti* quoq; *Pulſu* excitatur, quæ etiam durare ſolet, donec repetitis per has *anguſtias* tranſitibus, particulæ illæ *craſſiores ſanguinis* lævigentur ac poliantur: Atq; eodem fere modo & ratione accidunt paroxiſmi illi rigoris & caloris febriles periodice redeuntes in *ulcere pulmonum* confirmato, hoc enim in caſu pus ab ulcere manans, & *Sanguini* commiſtum, meatus anguſtos inter *Arterias* & *Venas* obſidit & infarcit, ex quo circuitus *Sanguinis* tarditas efficitur, donec ſuperatis iſtis obſtaculis, repetitus *Sanguinis* circuitus hos canales repurgaverit & polierit.

CXIX. Si quis præterea opinabitur hanc *Sanguinis craſſitiem*, *tumores* potius, quam *Febres* producere aptam natam eſſe; *Febres* ſane & *Inflammationes* opinor illud quidem habere commune, quod ſimul ſæpe generari ſolent: *Febres* etiam ex *Tumoribus* & *Inflammationibus* plerumq; pendent; uti *tumores* & *inflammationes*, *Febres* ſæpe conſequuntur, quod eos quoad cauſam valde affines eſſe indicat: In hoc tamen differre videntur, quod *Febres* ex univerſa (quantum-

tumvis minore). *Sanguinis craſſitie* fiant, quæ *difficilem* illius *tranſitum* per ſingulos corporis anguſtos *meatus* producit: *Tumores* vero & *Inflammationes* a majore *craſſitie* in particulari *vaſi*, perſæpe etiam a compreſſione generantur, ſaltem propagantur augenturque: Forſitan etiam eſt, particularum humorum inepta aut perverſa configuratio, in relatione ad Poros & ductus *vaſorum*, quæ illa obſtruendo *ſtagnationem* ibi creant; quæ *ſtagnatio* continuo novi liquoris appulſu incrementum ſumens, *meatus* conter. minos etiam premit, & ibi etiam *ſtagnationem* efficit: Hi vero *meatus* alios ſibi vicinos premunt, atq; ita longe lateq; diffunditur *tumor* & *obſtructio*, quæ ſolum in puncto cæpit, activitatiſq; ſuæ *ſphera* in vicinium circumfertur: Uti in carnis punctura cernitur, quæ *vicinos canales* comprimendo *ſtagnationem Sanguinis* in iis primum efficit, quæ *ſtagnatio vicinium* ſimiliter comprimens, *tumorem* propagat, atq; ſic deinceps donec *compreſſio* gradatim minuta, vim ſuam amittit. Harum ideoq; *ſtagnationum* ac *tumorum* optimum remedium videntur illa omnia, quæ calcaria ſpiritibus addant, *viſcoſitatem* idcirco attenuant, ut *ſalia volatilia:* Illaq; etiam omnia quæ *craſſos humores* atterunt, uti *ſalia fixa teſtaceaq; concreta*, quæ interne uſurpata, *tumorum* quoq; ſunt diſſolventia. Veluti etiam impuritates quæ veſtimentis adhærent, quæq; ex ſudoribus & *perſpirationis* materia generantur, nulli aliæ *rei* cedunt, niſi *ſmegmaticis mixturis*, ex *ſale*, ſcilicet, *fixo* compoſitis. *Coagulationes* ſimiliter opinor, intra corpus ex *perſpira-*

ra-

rabili retento generatas, hiſce etiam interne uſurpatis facile quoq; diſſipari.

CXX. Et ſane *humorum craſſities* & *viſcoſitas*, *obſtructioq;* ex iis pendens, vim eam habere videtur, ut non ſolum *Febres* verum plurimos etiam morbos *chronicos* producat, ſed *typorum* varietas qua ſignantur *morbi*, uti vel a gradu *craſſitiei* & *obſtructionis*, vel a partis *organive* natura *affecti* provenit; ita ex *impreſſione* in *impellens* facta illiuſve *diſpoſitione* pendeat; quæ ſive *irritationem* ſive *ſolum languorem* & *merorem* excitet. Atq; in *Febribus* quantumvis a præſente *diſpoſitione impellens* plerumq; irritatum ſit, *cauſamq; morbi* excutere contendat, ex alia tamen *diſpoſitione* in *morbis chronicis* minus commovetur *Impellens*, & ſub invaſione onereq; gemit & languet, potius quam irritatur *Impellens*: Ex una eademq; etenim *cauſa occaſionali*, diverſa hæc effecta in *corpore naturali* oriuntur; uti in *corpore politico* ex eadem cauſa occaſionali diverſi ſimiliter effectus ſequuntur. *Tyrannis* enim ſeu *regimen arbitrarium* in *magnanimum* & *fortem gentem* exercitatum, bellum excitare ſolet: Tale vero *regimen* in populum *ſervilem* & *mollem*, *languorem*, *inopiam* & *depopulationem* ſolum parit: Similitudo etiam adhuc ulterius deduci queat; veluti enim bello domeſtico *Tyrannis*, *populiq;* *oppreſſio* ſæpe excutitur, atq; *Gens* exinde in *vigetum* & *florentem ſtatum* tandem reducitur; Ita in *Corpore Naturali*, *morbi chronici*, ſuperveniente *Febre* plerumque ſolvuntur, corpuſq; ad ſaniorem ſtatum pervenit.

CXXI. Animadvertendum ſedulo eſt, ſi ea quæ hactenus dicta de *Sanguinis circulationis tarditate in*

Fe-

Febribus continuis vera ſint, in graviſſimo tum & periculoſiſſimo errore hos verſari, qui contrariam opinionem tuentur, Opinantes, ſcilicet, *Sanguinem* in *Febribus* rapidius moveri, illiuſve *circulationem* veloc us perfici: Cum enim *Sanguinis circulatio* in naturali, & ſanitatis ſtatu, tam mirandum ac ſtupendum ſit, ut vix concipi queat, quin animus mire torqueatur ad diſtincte comprehendendum, qui in tantillo temporis ſpatio, ſexta, ſcilicet, (uti refert *Lowerus*) horæ partæ, per anguſtos hoſce *Meandros Sanguis* totus circularetur: Atq; idcirco *Sanguinis circulatio* a pleriſq; diu oppoſita fuit, quia eam impoſſibilem exiſtimarunt, quid tum replicarent hi adverſarii, ſi eum *velociorem* & *rapidiorem* audirent. Verum uti, hujus admirabilis & ſtupendi *motus* velocitas aucta incomprehenſibilis omnino videtur; ita quam facillime hic *motus* diminutus concipi poteſt.

CXXII. Hic quoq; præterea *Circulationis auctæ* error, non ſolum *Theoria* falſa & inepta eſt, ſed ſummi inſuper momenti & periculi: *Artificem* enim proh dolor! in *methodos* periculoſiſſimas impellit: Inq; praxeos *Errores* funeſtiſſimos præcipitat. Huic etenim *motui* in quo *vita* conſiſtit (jam nimis fatiſcenti illaqueatoq;) obices plures ac repagula majora imponere, *Medicus* cogitur.

CXXIII. Per multa licet ſæcula *Sanguinis* illa *Circulatio* in tenebris latuerit, diu ea tamen inventa, contraverſia fuit, quippe quamvis *Medicinæ theoriam* ornaret, illius tamen *praxi*, emolumenti nil adferebat

CXXIV.

CXXIV. Verum enimvero, per jam allatam *Febrium theoriam*, *Sanguinis circulatio* hac contumelia optime liberatur: Hæc quippe *Theoria*, *Sanguinis* hunc motum *læſum*, ſive illius ex difficili *Circulatione* tarditatem, eamq; ex *Sanguinis* craſſitie, aut *coangustatione canalium* pendentem, proximam eſſe *cauſam Febrium*, clare evincit. Cum inſuper hæc *Theoria* ſimul enucleat, quo *cauſarum* ordine ac concatenatione, *cauſa* hæc proxima foveatur; quot precor? *Indicationes* ſolidæ & fructuoſæ, in tenebris omnino prius latitantes, exinde promi poſſunt; maxime quidem, cum hiſce *Indicationibus* ſatisfaciendis, media idonea non deſint, ad haſce nimirum *cauſas*, deſtincte etiam hic delineatas, pro re nata ſiue corrigendum, ſive intercipiendum aut averucanndum, Non obſtante etiam laude ac admiratione, *Sanguinis* circulationis inventioni merito tributa, Hæc tamen *Theoria* ante deſcripta, *inventionem* illam tantum excellere videtur, quantum res ſumme utiles atq; fructuoſæ, mere *curioſis* ac *Theoreticis* præſtare videntur.

APPENDIX

De Obſervationibus quibuſdam Praxeos curandi *Febres* per *Cathartica.*

FAtendum eſt, omnem in *Medicina Theoriam*, quantumvis ingenioſe concinnatam, quæ tamen nulla ſolida innitatur *Praxi*, illive viam commonſtret, ſolum eſſe facinantem & eluſoriam;atq; practicantes inter operandum (veluti ignes fatui ſolent viatores) in periculoſas & devias ſemitas deducentem:

Uti igitur hanc *Praxin* ſeu *Methodum* curandi *Febres* per *Cathartica*, tam utilem & fœlicem comperi,ut ex multis ægris per octennium elapſum a me tractatis, non ſolum vix perierit unus, verum etiam (uti in aliis methodis ſæpe evenit) ſine *Metaſtaſi* ſeu *Febris tranſlatione* in alium morbum,curati fuerint; opinor inſuper hanc *Praxin* tum fore fundamentum huic *Theoriæ* inconcuſſum & adæquatum, tum hanc *Theoriam* diſtincte delineatam, & menti *practicantium* clare inſculptam, *praxi* huic in *caſibus* ſcilicet diffralioribus dirigendæ, lucem haud parvam, omnino allaturam.

In ſtudioſorum pariter gratiam, non abs re fore ſpero, caſus aliquot ſive exempla hujus *Praxeos* notabiliora adjicere, quæ hanc *Curam* aggreſſuris veluti *Exemplaria* conſtent.

Ca-

CASUS Primus.

Mulier quædam generoſa, circiter annos triginta nata, *habitus* quoq; gracilis & *temperamenti* delicatuli, quæq; duodecim enixa fuerat liberos, ſecundo ab ultimo *puerperio* menſe, poſt nimis longam in aere humido & frigido, pedibus etiam madefactis, verſationem, rigore corripitur, cui denuo ſucceſſit *calor*, atq; ita leniter per quatriduum *febricitavit*, noctes tranſigendo inſomnes; die 5to. vocatus inveni pulſum valde frequentem, cum *calore* urente, dolore *capitis*, *ſiti*, *vomiturition*e & aliis *Febris ſymptomatis* abſq; remiſſione: Cum ſuppreſſæ fuiſſent ab ultimo *puerperio menſes*, ſtatim fit *Veneſectio* in pede, ſequente mane ſequens *Cathartic*um adminiſtratum; R. *Tamarind. Tartar. aa.* ʒiij coq: in ſuff. q. aq: font. ad remanſ. *unc.* iiij in colatura fervente infunde per noctem *ſol: ſem.* ʒiij colaturæ mane adde *ſyr: roſ. pal. unc: i. aq. cinam.* ʒij. fiat *potio*, ex qua *Dejectiones* ſex aut ſeptem habuit, magis ſtercoroſas quam *viſcoſas*; nocte *Paregoricum* ſequens ſumpſit. R. *Aq. ceraſ. nigr. unc. i. aq. cinam.* ſine *vino unc.* ſs. *Laudan. liquid*: gutt. xii. pro una *doſi*. Hac nocte aliquantulum dormivit, *Febris* ſequente mane aliquatenus remiſſa; Quo die ſingulis duabus horis ſumpſit cochleare ſequentis miſturæ R. *Aq. ceraſ: nigr: unc: i. aq. menth: roſar: aa. unc: ſem. ſyr. garyophil.* ʒiij: *ocul: cancr. pp* ʒi *ſpt ſal: armon* gutt x. miſce, verſus noctem exacerbabatur *Febris* cum vigiliis ea nocte, ſequente igitur mane prædicta *potio* repetita fuit, quam ſtatim vomitu rejecit, protenus ideoq; adhibetur

Tinctur. Jalap. 3*j* quæ cum minimæ eſſet molis, a *ſtomacho vomituritione* affecto neutiquam rejiciebatur; ex ea *ſepties* aut *octies* cum *Euphoria* dejecit; atq; *ſedes* magis *viſcoſas* quam priore die: Nocte *Paregoricum* hauſit & dormivit, ſequente mane *remiſſionem* paſſa eſt, adminiſtratis præcedentis *miſturæ* cochlearibus dictis intervallis, intermittitur per biduum *purgatio*; tam gravis interea *tendinum* per totum corpus *Subſultus* invaſit, ut continuo veluti contremiſceret, periculoſum licet illud ſit ſymptoma, autoritate tamen *Sydenhami* ſuffultus, qui in hoc caſu *purgationem* etiam præſcribit in *Sched. Monit.* repetitur igitur ſequente die altera *Tincturæ doſis*, ex qua *ſepties* aut *octies* dejecit, & ſedes habuit tum *copioſas* tum *viſcidas*. Nocte *Paregorico* exhibito placide dormivit, ſequente mane *Tendinum Subſultus* multum imminutus: Continuato prædictæ *miſturæ* uſu per dies inſequentes: Dein quarto morbi die e lecto ſublata, ſuperq; grabatum per aliquot horas jacens, magnum caloris interni, qui per totum morbi decurſum illi gravis fuerat, temperamen ſentiebat; in lecto denuo repoſita, per plures horas tranquille dormivit; & cum omnium *ſymptomatum remiſſione* notabili expergefacta eſt; circa 17 *morbi* diem, licet *Febris* & *Symptomatim* minuta, mane tamen reperta eſt in *Paroxiſmum* veluti *Comatoſum* delapſa, cum *ſtupore*, in qua inſenſilis videbatur, quamvis vigilans; *Pulſus* interea ſatis conſtabat, *ſtupor* vero indies minuebatur, atq; ita lente convaluit; ad convaleſcentiam vero ſubveniendam, inbecillima licet fuerat, *quarta* ex eadem *Tinctura Purgatio*

ex-

exhibita, cujus ope priſtinæ ſanitati ſenſim reſtituta erat.

Obſervandum per totum *morbi* decurſum, ipſi gravem fuiſſe ingentem *aurium ſonitum*, quem *tympanorum* ſonitum referre dicebat: Et verſus morbi declinationem, oris collutione cum frigida, magnam copiam *phlegmatis viſcoſi* excrevit, licet in *morbi* ſtatu eadem collutione, parum aut nihil expuerit.

Notandum etiam, quod poſt ſingulas *Purgationes*, ſequente mane a ſomno, *Pandiculationes* ſeu *artuum Expanſiones* ſupervenere: Quod optimum quidem prædicatur *ſignum* a *Sanctorio* in *ſtat. Sect.* 4. *Aphor:* 32 Remiſſionem quoq; notabilem nullam cernere erat, niſi diebus purgationem immediate ſequentibus.

CASUS Secundus,

Juvenis quidam Illuſtris & Nobilis, recidivum *Febris* abſq; *remiſſione* paſſus; cum *vigiliis*, *ſiti* immani, *tuſſi*, *continua vomituritione*, *inappetentia* totali, cum frequente etiam *Animi diliquio*, (vix enim elevaretur *Caput* ad aliquid hauriendum quin animi diliquium ſubierit) cum extrema inſuper imbecillitate, & macie, ut qui pridem & in ſanitate *Euſarcos* fuerat, inſtar *Sceleti* tunc apparuerit.

Si unquam fuerit *Caſus*, qui hujus *methodi* uſum reſpuere videretur hic erat, nihilominus aliorum *Medicorum* mihi adjunctorum concilio ſequente *Methodo curatus* fuerat, primo *Veneſectione* in *Brachio* ad *unc:* vii, die ſequente ad *purgandum Bolus* adminiſtratus, quem ſtatim vomitu rejecit, ut & etiam *potionem* & *pilulas purgantes*, *tincturæ* vero *jalapi doſin*

administratam retinuit, cujus *operatione* copiosas & frequentes *sedes phlegmate* viscoso omnino refertas excrevit; nocte *Paregoricum* admissum, die sequente *Symptomata* multum imminuta; post secundam *Tincturæ dosin*, quæ similem copiam *phlegmatis* viscosi eduxit, & *Paregoricum* nocte adhibitum, *Febris* & *Symptomata* fere evanuere: Atq; ita sensim convaluit; *Titillatione* & *Pruritu* totam corporis superficiem occupante, quæ cum virium reparatione sensim quoq; discedere.

CASUS Tertius.

Adolescens quidam *Febre continua* absq; *remissione* corripitur, *rigore* & *calore* alternatim in initio affligentibus; die quarto *diliravit* & *stupore* afficiebatur, cum summa *imbecillitate*, oculi erant turbidi, & faciei forma multum illi immutata, inter loquendum *balbutiebat*, *Lingua sicca, nigra, fissa*, *Sitis* magna; *Pulsus* frequens, *Oblivio* pene totalis, *Anhelatio* magna, quandoq; etiam *Visus* diminutio; die quarto *Morbi* fit *Venesectio*; die sexto cæpit *potionem purgantem* in prima observatione præscriptam, quæ repetita etiam est die septimo & nono, cujus *operatione* singulis diebus sedes copiosas *phlegmate refertas* dejecit: Quavis nocte *Paregoricum* exhibitum est, nocte vero nona omittitur *Paregoricum*: Initio licet noctis sat bene quiescere videbatur, in illius tamen progressu *inquietudine, anxietate* & *ægritudine* magna corripitur, quo tempore *sexies* etiam dejecit; in ultima dejectione *Sanguinem* excrevit cum magno *Intestinorum* cruciatu: Hisce urgentibus statim adhibetur *Paregoricum*, per quod reliquum noctis

quiete

quiete dormivit, & mane optime ſe habuit; poſt meridiem vero *ægritudinis paroxiſmus* cum *anhelatione* invaſit, qui poſt aliquot horas ſomno ſedabatur, quo tempore *Urina* erat cruda, hic paroxiſmus rediit periodice ſequentibus diebus, quem iterato cathartico curare aggreſſurus fueram, poſt exhibitum vero *Catharticum* ejus operatio accidente dicto paroxiſmo omnino ſiſtebatur: Tum opinabar morbum ad naturam *intermittentis* accedere, & *corticem Peruvianam* ratione dicti paroxiſmi periodice redeuntis indicari, Cujus *tribus doſibus*, ante ſequentis diei *paroxiſmum* adhibitis, multum imminuebatur ſubſequens *Paroxiſmus*: Cito poſthac convaluit & viribus reſtituus eſt.

Licet in quamplurimis *Febribus purgatio* adminiſtrari queat, abſq; ſubſequente *paregorici* uſu, quandoq; tamen (ut in hoc caſu) *paregorici* omiſſio, vel una nocte, ægro poſſit eſſe exitialis: Cum nempe ſymptomata ingruentia, quæ *Paregorico* ſedari certiſſime poſſent, mire *Febrem* intendant, & funeſtiſſima *ſymptomata* tandem accerſant.

CASUS Quartus.

Adoleſcentula quædam in *conſtitutione Epidemica* incidit in *Febrem Continuam* abſq; *remiſſione*, cum *Vertigine*, *Capitis* dolore, *Pulſu frequente* & *debili*, *Lingua ſicca*, *fiſſa*, *nigra*, cum ſumma *imbecillitate*, & *Delirio*, & totali inappetentia, &c.

Die ſecundo morbi fit *Veneſectio* in brachio, dein leniente *Cathartico* purgatur, die quinto & ſexto lenientibus etiam *Catharticis* ob *Pulſus* imbicillitatem

pur-

purgata eſt, pauca vero *materia viſcoſa* in ſedibus erat; die nono ob *dilirium* intenſius *Veſicatorium nuchæ* applicatur: Ea nocte Famula gravi errore,eam ſponte ſudantem ſtragulis multis onerabat,ut ſudorem copioſum extorqueret, ad morbi *Criſin*, ut vulgo creditur, procurandam,potu etiam callido in eundem finem exhibito, ex quo patiens per totam noctem querebatur ſe ſudore & debilitate ſuffocari & extingui: Ego accerſitus eam inveni *ſudoribus* defluentem,cum *Anhelatione* & *Dyſpnea* magna, *Pulſu* valde *frequenti* & *debili*, fere quidem *formicante*, adſtantes certe putarunt eam in *agone* mortis verſantem; Detractis vero gradatim ſtragulis, *Symptomata* paulatim remiſere: Die vero ſequente *Febris* gravior quam pridem eam urgebat, ſequente igitur mane *purgatio* prioribus fortior adminiſtratur, cujus operationis tempore e lecto ſurrexit,& veſtita per duas horas ſedens, frigus ægre ferebat ,qua de cauſa in lectum denuo repoſita cum linteorum frigus ei fuerat etiam moleſtum,ope *Thermoclinii* lectus calefiebat,cujus nimio calore(ſecum enim illud in lecto tenuerat)*calor* magnus ſubito totum Corpus occupavit, cum *Febris* etiam incremento, & moleſtis aliis *ſymptomatis*, atq; etiam *Cathartici* operatio in totum ſiſtitur. Quorum omnium cauſa fuiſſe opinor, ſubitam hanc defrigore in calorem mutationem,adhibitis vero ſimplicis *miſturæ* ſequentis cochlearibus aliquot omnia remiſſa. R. *Aq: roſar. ceraſ: nigr: menth. aa. unc.* 1. *ſyr. garyophil. unc, ſ: ocul. cancri. pp* ʒ*ij ſpi. ſal: armon:* gutt. xx vel xxx: Cujus cæpit cochlear unum ſæpius urgentibus *anxietate,animi di-*

li-

liquio, aut *ægritudine*, ſive tempore operationis *Cathartici* ſive extra; levamen & inde conſecutum eſt.

Oris quoq; collutio cum *frigida* in hiſce paroxiſmis mire profuit, inde enim non ſolum interni caloris *temperamen* ſentiebat, ſed etiam copioſum *phlegma viſcoſum* excrevit. Sequente die adminiſtrata eſt quinta *Purgatio*, qua ter aut quater dejecit; accedente vero dicto ægritudinis *paroxiſmo*, prorſus ſiſtebatur. Gravis mihi fuerat hæſitatio, de ulteriore *Catharticorum* exhibitione propter patientis imbecillita. tem: verum ſuſpicatus *humorum ſaburram* commotam & non eductam, dictos excitaſſe *paroxiſmos*, ideo licet debiliſſima cenſebatur, die decimo tertio morbi *Catharticum* prioribus duplo fortius adminiſtrabatur; idq; hora quinta mane, ut illius operatio ante dicti *Paroxiſmi* acceſſum abſolveretur: ex *Cathartico* vero ter tantum dejecit, ante adventum dicti *Paroxiſmi*; in ſedibus copioſam pituitam viſcoſam excrevit, adhibitis præcedentis *miſturæ ſimplicis* Cochlearibus aliquot, Somnus per 2 horas ſupervenit, ex quo *Paroxiſmi* remiſſio, & *Cathartici* operatio denuo redintegrata, ſedes inde illi quinq; phlegmate copioſo ſcatentes; hora noctis octava, alter *ægritudinis Paroxiſmus* præcedentibus gravior iterum invaſit *Volatilibus* & *Paregorico* fruſtra exhibitis, Juſculi tamen calentis hauſtu, & *Oris* cum frigida *collutione* ſupervenit ſomnus per duas horas, & tranquille experrecta eſt. Hac nocte exhibito *Paregorico* in doſi ſolito majori, per noctem pacate dormivit, & mane reperta eſt cum magna omnium *remiſſione*, & *maculis rubris* per brachiorum cutem eruptis, cum *pruritu* etiam moleſto

per

per totam corporis ſuperficiem, qui progreſſu convaleſcentiæ in *ſcabiem* concrevit, genuum quoq; *dolor* illi tam gravis fuerat, ut præ illius vehementia ſæpe exclamaverit.

Pulſus toto tempore morbi mediocriter conſtabat.

Quavis nocte ſive *purgata* ſive non exhibetur *Paregoricum*, Somno quippe & quiete remiſſa fuere omnia ſymptomata, *vigiliis* vero aut *inquietudine* omnia exacerbabantur; cum profundius *diliraverat* detractis aliquot lecti ſtragulis *dilirium* remitti ſolebat.

Oris ſolum cum frigida collutione ſæpius in die repetita, mirum quantum *Phlegmatis* viſcoſi excreverit, quo *anxietates* & *ægritudines* &c. confeſtim ſedatæ. Poſt ſingulas *Purgationes urinam* ut plurimum reddidit *concoctam*, quæ cito tamen in crudam commutabatur, donec *Purgatio* altera ſuperveniens, eam denuo coctam effecerit. Atq; id ſæpiſſime evenit in hujus *Methodi* uſu.

Notandum quod in hac *Methodo*, uti in præſenti caſu evenit, Diaphoreſes aut Eruptiones *criticæ* morbum integre ſolventes, quandoq; contingunt, Quatenus nempe materia morbifica magis ſubtilis, a viſcoſiore liberata, ad corporis ſuperficiem facilius propellitur; veluti etiam *criticæ Eruptiones*, quæ hujus *Methodi* uſum ſequuntur, ſiquando contingunt, faciliores ſemper & leviores ſunt. Ita poſt hujus *Methodi* uſum, *Febrem* per *tranſlationem* in alium *morbum* terminare nunquam conſpexi, ut in aliis *Methodis* ſæpe evenire notum eſt.

C. A-

CASUS Quintus.

Mulier quædam gravida, circa *noni menſis* initium, *Febre epidemica*, abſq; remiſſione corripitur, erat etiam *temperamenti* & *habitus* tenerioris: *Febris* initio cum *ægritudine* & ſolitis *Syptomatis* adeo exacerbabatur, ut ſibi ipſi, & aſtantibus viſa ſit, vix poſſe plures tranſigere horas: Vocatus ego, opinatus fui eam partus dolores nequaquam poſſe ferre, ſi huic gravi morbo ſupervenerint; ſed juncto utriuſq; impetui eam certiſſime ſuccumbere. In hiſce igitur anguſtiis, *Febrem* quam primum demulcendam autumavi, quod nullo modo tam prompte poſſe fieri, quam purgatione: Bibebat igitur juſculum *purgans* per noctem ad ſitim reſtringendam, ex quo ſequente die ſæpius dejecit, & nocte *Paregoricum* adhibetur, proximo die *Febris* & *Symptomata* adeo remiſſa, ut ſibi ipſi, & aſtantibus ferme curata viſa fuit: Recrudeſcente vero *Febre*, ſed mitiore quam pridem, poſt duos dies *partus* dolores atrociores ſupervenere, & partum enixa eſt viventem: Poſt partum in maximo licet conſtituta fuerit diſcrimine, nulla tamen alio *methodo* tractata curabatur, quam *Paregorico* qualibet nocte, in moderata ſolum doſi exhibito, (ne ſiſterentur *Lochia* parce ſatis fluentia) ex quo noctes tranſegit ſaltem quietas, licet inſomnes: Et *mixtura* ex aquis *cordialibus temperatioribus*, cum *teſtaceis* ſingulis duabus horis cochleatim adminiſtrata.

Plus quam probabile eſt, hanc ægram, quæ ægre ſemper a puerperiis prioribus convaleſcere ſolebat,

vix ſuperſtitem fore, ſi *Febri* tam gravi *partus dolores* ſuperveniſſent. *Febris* ideoq; ſaltem remiſſio, hoc in caſu indicari omnino videbatur: Idq; confeſtim, in hoc nempe præcipiti caſu, atq; id nullo alio medio præſtari potuiſſe opinabar, quam *Purgatione* prout ægra ferre potuerat, nec ſpem fefellit effectus.

Notandum eſt, quod licet hæc ægra poſt *Paregoricum* vix dormiverit, illius tamen uſus illi ſumme fuerat utilis præſertim poſt purgationem, quatenus ægra ab inquietudine & jactatione exinde muniebatur: Quæ ſymptomata in *Febribus* ſumme nocent, quia perſpirabilis eliminationi obſtant: Juxta *Sanctorium Sect.* 4. *Aph.* 13. *Sect.* 5. *Aph.* 14.

Quamplurimas alias obſervationes hic adjicere potueram, niſi grave foret Lectori omnes fere eaſdem reperire.

In chariſſimis quoq; meis liberis, DEO benedicente, hujus *Methodi* beneficium, vicies ni fallor expertus ſum, licet *Febribus* ſummi etiam gradus, quandoq; laborabant: Quod non modo hujus *Methodi* efficaciam, ſed illam inſuper eſſe tutiſſimam evincere poſſit.

Animadvertendum eſt interea quod quæcunq; de *Catharticorum* in *Febribus* efficacia prædicantur, de *Emeticis* etiam adminiſtrandis quodammodo vera eſſe: In facile inſuper vomentibus, præſertim in morbi initio, plus præſtare poterit, *Emeticum* unum exhibitum, quam *Cathartica* plura repetita: Præter enim *Saburræ* humorum *evacuationem* ab *Emetico* factam, inſignis inſuper *concuſſio Fibrarum vaſorum* & *viſcerum*, ab eo concitatur; qua certe ſolvuntur om-

omnes *Canalium* anguſtorum *Coagulationes* & *Infarctiones*, atq; ita *Sanguini* & *Humoribus* debitus conciliatur *motus* & *circuitus*.

Monendus eſt inſuper *Medicinæ* ſtudioſus, ne huic *Methodo*, quantumvis alias efficaciſſimæ, nimium fidat in *Febribus Symptomaticis* ex *Inflamationibus*, ſcilicet *Viſcerum* internorum ſive ex *vulneribus*, *pendentibus*; Aut in *Febribus* cum gravibus aliis morbis complicatis; Neq; eam tentet in *puerperarum* aut *indentitionum* infantum *Febribus*; ſicuti monuit *Cl: Sydenham*: in *Sched. Monit.*

Neq; hæc cura aggredienda eſt, in vere *Agonizantibus* & morti *præcipitantibus*, licet ego ægros qui aſtantibus *agonizare* videbantur aliquando hac *Methodo* liberavi; Mors enim quandoq; clanculum & ex inſidiis aggreditur. Ubi igitur res aliquatenus dubia videatur, non ad hanc *Curam* ſe accingat *Medicus*, priuſquam morbi naturam & motum probe exploratum habeat. Hac quoq; de cauſa, huic *Methodo* vix datur locus in *Febribus peracutis*, quæ curſu *perveloci* ad *exitum* percurrunt, cujuſmodi opinor *Peſtem* etiam eſſe. Caute igitur obſervandum ante hujus *Methodi* uſum, ſi *vires* ægro non conſtent, num *humorum* onere ſint oppreſſæ, quo in caſu hæc *Methodus* certiſſime indicatur: Num magnis *Evacuationibus*, longis *vigiliis*, *inedia*, *vehementibus doloribus* & ejuſmodi, *vires* ſint exhauſtæ, tunc hæc *Methodus* ſaltem permittitur, pro ratione ſcilicet aliarum *circumſtantiarum:* Num deniq; *vires* ſint extinctæ, cum nempe initio & ſubito abſq; manifeſta etiam cauſa proſtrantur: Hic ſtatus ut plu-

rimum *Cerebrum* Phlogoſi aut Inflammatione affectum, aut *Sanguinis in ventriculis extravaſationem* ſignificat: Et cum *Pulſu frequente, debili* & *parvo* ut plurimum in initio copulatur: Hoc quoq; in caſu *Cathartica* ſive per os, ſive per *Enemata* adhibita parvam aut nullam operationem edunt.

Monendus deniq; eſt junior *Practicus*, in hac cura aggredienda, in periculoſioribus præſertim *Febribus*, ut, ægrum ſæpe inviſendo, tanquam fidelis *Rector curæ* ſuſceptæ diligenter præſideat: Ad *Symptomata* nimirum ſupervenientia tempeſtive coercendum: Cum enim occaſio hic plerumq; præceps, neglecta revocari non poterit, & quæ fronte capillata cito poſt calva evadit; ad *Symptomata* hæc periculoſa confeſtim ſedanda plurimum proſunt, ut ſuperius monſtratur, *Cardinalia* illa armenta, *Paregoricum* & *Salia volatilia*, quæ prudenti præſertim manu adminiſtrata, in hiſce caſibus quantum in *Navi gubernaculum* præſtare valent, non interim neglecto *caloris* & *frigoris* debito *regimine*; de quo conſule *Sanctorium* in *Medicina Statica Sect.* prima.

Equidem in ea opinione ſemper ſum, *Medicorum* ommiſſiones in quantum præſertim ægro fatales ſint, æque ac commiſſionis errores, ſeu poſitiva perpetrata eſſe culpabiles. Qui enim ex vano timore, ne ſcilicet ægrum lædat, huic pereunti ſuccurrere negligit, non minus quidem peccat, quam ſi eum *Pharmaco* necaſſet, cum nimirum artis præſidia ægro auxilium promittentia detecta ſunt: Uti hac nova *Methodo*, plurimos ægros hic nuper mortuos ſalvos

tuiſſe

potuiſſe evadere, graviter ſuſpicor: Cum igitur *Medico* probo & fideli incumbit, nullum non movere lapidem, ad artis provectionem adipiſcendam, ut in hiſce anguſtiis inter hæc duo periculoſa ſcopula, ommiſſionis ſcilicet & commiſſionis extrema, in neutrum impingendo, tuto progrediatur: Quid ergo de iis ſentiendum, qui non ſolum ignavi prorſus & otioſi, aliquid in *Medicinæ* augmentum proferre impotes ſant, verum qui ab aliis detecta & exculta, immo & ipſis candide oblata, pervicacia prorſus nefanda ſupercilioſe damnant & reprobant: Verentes ſcilicet aliorum laborem aut virtutem ſplendore conſpicuam, ipſorum ignaviæ contumelioſam eſſe, ejuſq; dirum caſtigamentum.

Cum igitur tam pauci *Medici* ſunt, qui vel in hac minima officii parte reperiantur, ut ab aliis inventa, candideq: oblata benigniter recipiant, aut boni ſaltem conſulant, quanto ſane pauciores ſunt, qui officio ſuo in mage arduis rite funguntur. Si recte cognoverint *Medici* quantum in ſe ſuſcipiant onus, huic ſeſe praxi adjungendo, quanti ſcilicet momenti & difficultatis opus aggrediantur, cui non ſolum ingenii acies, ſed labor etiam atq; ſtudium ſumma, ad illud debite perficiendum debeantur; in qua etiam non modo tum ommiſſorum tum commiſſorum reddenda eſt ratio, ſed etiam pro reis tenentur, qui hanc artem perfunctorie tractant, ſive qui ex negligentia & deſidia, ſive qui arduo & momentoſo huic muneri, animi dotibus & ingenio prorſus impares ſunt, Si hæc in mente, inquam, ſerio revolverent *Medicinæ practicantes*, eorum numerus tam

tam deficeret, quam hodie multitudo redundat & ſuperabundat: Atque non ſolum exſcinderetur turba *nugatoria Muliercularum* & *Officioſorum*, ſeu per modum *Parergi* & peſſima quidem fide hanc maxime *arduam*, ſummiq; inſuper *momenti artem*, *practicans*: Verum etiam *magna* eorum *pars*, qui ex profeſſo huic arti ſe dicaſſe venditant, quiq; magis *Prudentiæ Medici*, quam *Prudentiæ Medicæ*, compotes eſſe ſtudent: *i. e.* qui *artificium* magis quam *artis peritiam* colere operam navant: Veluti *Sciolorum Nugatorum* & *Cavillantium prævaricatorum* cohors, qui pro peritis tamen *Medicis*, paſſim apud vulgus habentur. Sed quamvis oportet *Mundum decipi*, *væ* tamen *deceptoribus*.

FINIS.